

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate

Dr. Mirela ATANASIU

**AMENINȚĂRI LA ADRESA SECURITĂȚII
GLOBALE ÎN CONTEXTUL IZBUCNIRII
UNOR CONFLICTE ÎN SPAȚIUL ASIATIC**

Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”
București - 2014

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ATANASIU, MIRELA

Amenințări la adresa securității globale în contextul izbucnirii unor conflicte în spațiul asiatic / Mirela Atanasiu. - București : Editura

Universității Naționale de Apărare "Carol I", 2014

Bibliogr.

ISBN 978-606-660-161-0

355.45(100)

**© Toate drepturile asupra prezentei ediții sunt rezervate
Universității Naționale de Apărare „Carol I”**

- *Lucrarea a fost discutată în ședința Consiliului Științific al CSSAS*
- *Responsabilitatea privind conținutul revine în totalitate autorilor*

ISBN 978-606-660-161-0 tipărit

ISBN 978-606-660-186-3 online

CUPRINS

Summary	5
Abstract	6
Introducere	9
Capitolul 1. Geopolitică și geoeconomie în Asia	11
1.1. Organizații economice eurasiatice și asiatice	13
1.1.1. APEC	14
1.1.2. ASEAN	15
1.1.3. BRICS	17
1.1.4. ECO	19
1.1.5. SAARC	20
1.1.6. UEE	21
1.2. Relații economice bilaterale importante pe continent	21
1.2.1. China – Japonia	22
1.2.2. China - India	26
1.2.3. China – F. Rusă	27
Capitolul 2. Actori geopolitici și tipuri de conflict manifeste sau latente în spațiul eurasiatic	29
2.1. Actori statali asiatici și euroasiatici cu rol în plan regional și global	29
2.1.1. Federația Rusă	29
2.1.2. China	31
2.1.3. Japonia	34
2.1.4. India	35
2.1.5. Turcia	36
2.1.6. Coreea de Sud	37
2.1.7. Coreea de Nord	38
2.2. Forme de manifestare ale securității colective asiatice	38
2.2.1. Organizații regionale de securitate manifeste în spațiul asiatic	39
2.2.1.1. CSTO	39
2.2.1.2. SCO	40
2.2.1.3. GUAM	41
2.2.1.4. Consiliul Turcic	42
2.2.2. SUA în relații bilaterale pe continentul asiatic	42
2.2.2.1. Relația SUA – Japonia	42
2.2.2.2. Relația China – SUA	43
2.2.2.3. Relația SUA – India	44
2.3. Tipuri de conflicte în spațiul asiatic	44

Capitolul 3. Tipuri de riscuri și amenințări survenite din spațiul geopolitic asiatic	49
3.1. Risc, amenințare, vulnerabilitate, mediul de securitate – relații conceptuale	49
3.2. Zone de conflict și cu potențial conflictual în Asia	51
3.2.1. Orientul Mijlociu	52
3.2.2. Asia Centrală	54
3.2.3. Asia de Sud-Est	55
3.2.4. Asia de Sud	56
3.2.5. Asia de Est	58
3.3. Amenințări la adresa securității globale propagate din crizele și conflictele asiatice	59
Concluzii	69
Bibliografie	72
Anexe	76

THREATS TO GLOBAL SECURITY IN THE OUTBREAK OF AN ASIAN CONFLICT

Summary

Introduction • Geopolitics and geo-economics in Asia * Eurasian and Asian economic organizations ◇ APEC ◇ ASEAN ◇ BRICS ◇ ECO ◇ SAARC ◇ EEU * Important bilateral economic relations on the continent ◇ China – Japan ◇ China – India ◇ China – Russian Federation • **Geopolitical actors and types of manifest or latent conflicts in the Eurasian space** * Asian and Eurasian state actors with regional and global role ◇ Russian Federation ◇ China ◇ Japan ◇ India ◇ Turkey ◇ South Korea ◇ North Korea * Forms of Asian collective security ◇ CSTO ◇ SCO ◇ GUAM ◇ Turkish Council * USA in bilateral relations on the Asian continent ◇ USA – Japan relation ◇ China – USA relation ◇ USA – India relation * Types of conflict in the Asian area • **Types of risks and threats in the Asian geopolitical area** * Risk, threat, vulnerability, security environment – conceptual framework * Conflict and potential belligerent areas in Asia ◇ Middle East ◇ Central Asia ◇ South-Eastern Asia ◇ South Asia ◇ East Asia * Threats against global security emerged from Asian crises and conflicts • **Conclusions • Bibliography • Annexes.**

ABSTRACT

In the increasingly globalized international environment, world and individual's living is changing in an unprecedented rhythm. Global transformation appear on all levels, economic, social, technological, environmental and implicitly geopolitically and they determine one each over and also trigger some new type ones. Otherwise, the global social systems modified offer exquisite opportunities in the direct relation to the interconnections created but also involves the multiplication of systemic risks among which some overlap the national states borders' limit or even trespass world's continents.

The international systems financing the economies, supplying the vital resources necessary for individuals and organized societies' survival, the systems provisioning people's health and fueling, and the ones easing the communications and transportation but also preserving the surrounding environment become more complex and interdependent and must be secured in certain manner as those to be regional stability and security elements invulnerable to global risks and threats. Nevertheless in the Asian space wherein the emergent economies are rapidly developing but without the needed capacity to sustain themselves in terms of societal development regarding the level of living for population, and this deepens the development gaps between rich and poor and consequently the area's belligerency.

The recent uncertainties are related to the manner is achieved the global balance between the superpowers in the next decades in a multi-polarized, interconnected and increasingly globalized world wherein the countries become more multi-cultural and the gaps (in development, genre, perceptions, cultural, etc.) are deepening inside the states but also internationally, as a whole. The competitions for vital resources are worsening transforming into open conflicts among the actors on the international scene and this also participates to the growth of belligerency. New risks and threats with global emergence potential arose from the created geopolitical situations.

Asia is one of the most intricate and belligerent areas of the globe. Thus, the most high conflict potential in the Oriental area rises from intra-states divergences as Kashmir appurtenance, Pashtunistan issue, Baluchistan conflict or civil wars undergoing in Afghanistan and

Tajikistan. These are just some of the most obvious. But there are also interstate issues related to the ethnical or national self-determination, religious divergences, but also disputes to the borders inherited since the British and Russian colonialism – the so-called „Great Game”. Thus, these intense conflicts stand also today since the end of the 19th century and passing through alternant periods of escalation and de-escalation of crises. Among the traditional interstate disputes there is China-Japan, in relation to Senkaku Island, the rivalry between the both nuclear powers – India and Pakistan -, the North-South conflict in the Korean Peninsula, Iran – Israel, China – Vietnam etc.

The belligerent situations and inadvertencies existent on this continent and able to lead to crises and conflicts represent the motif of our study approaching the issue of threats raised against the global security in the context of some conflicts burst in the Asian area.

The analysis framework conceived in this paper aims to improve the level of understanding on this specific issue by presenting a series of elements of recent evolution of some insecurity dimensions came from the Asia area which have or could have unwanted effects on short, medium and long term over the global security.

Starting from an analysis paralleling Asian geo-economy and geopolitics there are focused the main changes suffered by the security environment (consequently the economic environment) in the multipolar world built once with the economic emergence of Asian Tigers and the direct consequences of their involvement in the global economy. Thus, in the first part of the paper we present some coordinates of Asia geo-eco-position in the global geopolitics primarily focusing in our analysis on the Asian geo-economy and projecting the most important Asian economic organizations and special relations of the emergent states and their evolvement in the recent geopolitical background. We continue our analysis focusing on the most important bilateral economic relations on the continent (China - Japan, China - India, China – Russian Federation), we consider to have the highest impact over the Asian and global geopolitics and economy.

Afterwards, the analysis will emphasize the vital features of recent Asian security environment identifying main issues of the are coming from the border, ethnical, nationalist or religious disputes remained unsolved since the colonialism and usually manifested by extremist trends and overreacted reactions outside the international law

or by actions infringing the fundamental human rights. These latent issues are many times used as motivation by some involved nonstate actors (radical parties, anti-Semite movements, organized crime organizations, terrorist organizations, etc.) exercising their interests in the detriment of normal people. These factor triggering Asian conflicts are the deficiencies registered on the continent (the lack or unequal sharing of vital resources, disparities among the development of richer and poorer regions, excessive conventional and nuclear ammunition, aggressive foreign policies of some Asian states willing to emphasize their geopolitical role and importance in regional and/or global plan (Russian Federation, China, Iran, North Korea, etc.).

In order to identify possible interstate conflicts with potential of bursting in the Asian security environment we analyze some of the regional actors and identify some coordinates of geopolitical rivalries and trends of future evolution. Thus, China, the Russian Federation, Japan, Turkey, South Korea and North Korea we considered to be the potential actors to become great global powers or are already regional pivots that by their actions can change the global security environment. Also, the study continues with certain elements related to the latent, undergoing and predictable conflicts in the Asian space and are identified, and analyzed the main direct and indirect threats springing from these conflicts emerging in the global environment.

Introducere

Asia este una dintre cele mai conflictuale zone ale globului. De altfel, cel mai ridicat potențial conflictual din zona orientală emană din diferende intra-statale precum apartenența Kashmir-ului, problematica Pashtunistan-ului, conflictul din Baluchistan sau războaiele civile din Afganistan și Tadjikistan. Acestea fiind doar câteva dintre cele mai evidente. Dar sunt și probleme interstatale ce se circumscriu în jurul problemelor legate de auto-determinarea etnică sau națională, diferende religioase, dar și al celor legate de neînțelegeri la frontieră moștenite din timpul colonialismului britanic și rusesc - așa-numitul „Mare Joc”¹. Astfel, aceste conflicte intense dăinuie și astăzi încă de la sfârșitul secolului al 19-lea, parcurgând perioade alternante de escaladare și de-escaladare a crizelor. Printre diferendele interstatale tradiționale sunt cele constituite între China-Japonia, cu privire la insula Senkaku, rivalitatea dintre cele două puteri nucleare – India și Pakistan -, conflictul nord-sud din peninsula coreeană, Iran – Israel, China – Vietnam etc.

Situațiile conflictuale și inadvertențele care există pe acest continent și pot duce la crize și conflicte reprezintă leit-motivul studiului de față care abordează problematica amenințărilor survenite la adresa securității globale în contextul izbucnirii unor conflicte în spațiul asiatic.

Cadrul de analiză constituit în această lucrare urmărește îmbunătățirea nivelului de înțelegere asupra acestei problematice specifice prin prezentarea unei serii de elemente ale evoluției actuale ale unor dimensiuni ale insecurității provenite din spațiul asiatic ce au sau pot avea efecte nedorite pe termen scurt, mediu și lung asupra securității globale.

Pornind de la o analiză ce pune în paralelă geoeconomia cu geopolitica asiatică se determină modificările esențiale suferite de mediul de securitate (implicit cel economic) în lumea multipolară construită odată cu emergența economică a tigrilor asiatici și consecințele directe ale implicării lor în economia mondială. Astfel, în prima parte a lucrării prezentăm unele coordonate ale geo-eco-poziției Asiei în geopolitica globală așezând geoeconomia asiatică în prim-planul analizei și proiectând cele mai importante organizații economice asiatice și relații speciale ale statelor emergente și al evoluției rolului acestora în contextul

---

¹ Crossroads Asia Working Group Conflict, „Conflict Research on Crossroads Asia – A Conceptual Approach”, în *Crossroads Asia Concept Paper Series*, No. 1, Bonn, aprilie 2012, p. 5.

geopolitic actual. Continuăm analiza focalizându-ne pe relațiile economice bilaterale cele mai importante de pe continent (China - Japonia, China - India, China – F. Rusă), considerate de noi ca având impactul cel mai ridicat asupra geopoliticii și economiei asiatice și globale.

Ulterior, continuăm analiza asupra caracteristicilor mediului actual de securitate asiatic identificând principalele probleme ale arealului ce decurg din factori precum diferendele frontaliere, naționaliste etnice sau religioase provenite din perioada colonialismului nerezolvate până în prezent care se manifestă, de obicei, prin tendințe extremiste și violențe exagerate în afara dreptului internațional sau prin acțiuni care încalcă drepturi fundamentale ale omului. Aceste probleme latente sunt de multe ori folosite ca motivație de către unii actori nonstatali implicați (partide radicaliste, mișcări antisemite, organizații de crimă organizată, organizații teroriste etc.) care își exercită interesele în detrimentul oamenilor de rând. Alți factori generatori ai conflictualității asiatice sunt deficiențele înregistrate pe continent (lipsa sau repartizarea inegală a resurselor vitale), disparitățile de dezvoltare între zone mai bogate și altele mai sărace, înarmarea excesivă cu mijloace convenționale sau nucleare, politicile externe agresive ale unora dintre statele asiatice în dorința de a-și accentua rolul și importanța geopolitică în plan regional și/sau global (F. Rusă, China, Iran, Coreea de Nord etc.).

Pentru a identifica posibilele conflicte interstatale ce pot izbucni în mediul de securitate asiatic am analizat fiecare actor regional identificând unele coordonate ale rivalităților geopolitice și ale tendințelor de evoluție în viitor. Așadar, China, F. Rusă, Japonia, India, Turcia, Coreea de Sud și Coreea de Nord am considerat că ar fi actori cu potențial de a deveni mari puteri globale sau constituie pivoți regionali care prin acțiunile lor în plan geopolitic sau geostrategic pot afecta mediul de securitate global. De asemenea, studiul continuă cu unele elemente legate de conflictele latente, în desfășurare și previzibile a se desfășura în spațiul asiatic fiind identificate și analizate principalele amenințări directe și indirecte, provenite din desfășurarea acestor conflicte, emergente în plan global.

Capitolul 1.

Geopolitică și geoeconomie în Asia

Geopolitica globală suferă modificări dinamice, complexe și asimetrice. Astfel, apare multi-polarizarea lumii ca urmare a schimbărilor survenite în balanța de putere datorată dezvoltării economice și extinderii influenței politice a unor țări asiatice precum China, India și Rusia, în detrimentul SUA, care încă rămâne în mentalul colectiv ca fiind cea mai mare superputere economică și militară a momentului. Așadar, punctul de sprijin al politicii globale și economiei se deplasează inexorabil spre Asia. Secolul asiatic a venit fără îndoială.

În mediul internațional tot mai globalizat, lumea și viața indivizilor se schimbă într-un ritm fără precedent. Transformări globale survin la nivel economic, social, tehnologic, ecologic și, implicit, geopolitic, acestea determinându-se între ele, dar și declanșând altele de tip nou. Sistemele sociale globale astfel modificate oferă oportunități de neegalat în relație directă cu interconexiunile create dar implică și înmulțirea riscurilor sistemice, dintre care, unele depășesc limitele frontaliere naționale ale statelor sau transgresează continentele lumii.

Sistemele internaționale de finanțare a economiilor, aprovizionare cu resurse vitale necesare pentru supraviețuirea indivizilor și societăților organizate, cele de asigurare a sănătății indivizilor sau de alimentare cu energie, cele de înlesnire a comunicațiilor și transportului, dar și cele de preservare a mediului înconjurător, devin mai complexe și interdependente și trebuie securizate într-o asemenea manieră încât acestea să constituie elemente de stabilitate și securitate globală, invulnerabile la riscurile și amenințările globale. Cu atât mai mult în spațiul asiatic în care economiile emergente se dezvoltă rapid dar nu au capacitatea de susținere aferentă și în planul dezvoltării în plan societal, al nivelului de trai al populației, ceea ce adâncește decalajele de dezvoltare între bogați și săraci, implicit conflictualitatea în zonă.

Incertitudinile actuale sunt legate de modalitatea de realizarea a echilibrului global între superputeri în următoarele decenii într-o lume multi-polarizată, interconectată și tot mai globalizată în care țările devin din ce în ce mai multiculturale, iar decalajele (de dezvoltare, de gen, de percepții, culturale etc.) se adâncesc, atât în interiorul statelor, cât și în plan internațional, pe ansamblu. Competițiile pentru resurse vitale se înăspresc transformându-se în conflicte deschise între actorii de pe sce-

na internațională, fapt ce determină, de asemenea, o creștere a conflictivității. Noi riscuri și amenințări cu potențial global emerg din situațiile geopolitice create.

În contextul în care competiția globală pentru obținerea accesului la resurse naturale sau alimentare devine din ce în ce mai severă, crescând direct proporțional cu nivelul cererii de resurse energetice din partea țărilor cu economii emergente și industrializate și consum casnic sporit ca urmare a creșterii numărului populației, nivelului de trai și intensificării gradului de tehnologizare a clasei sociale medii a populației, tensiunile geopolitice între actori statali, și nonstatali deopotrivă, se acutizează. Politica economică a devenit o componentă esențială a politicii externe la nivel mondial, iar capitalismul de stat reprezintă o provocare esențială pentru piața liberă.

Asia nu este ferită de aceste probleme globale, ci dimpotrivă. Legăturile geopolitice se strâng în jurul producătorilor și consumatorilor eurasiatici de gaze și petrol dinspre țări precum Arabia Saudită, Iran, Irak și F. Rusă către India, China, Coreea de Sud și Japonia. Interdependențele dintre resurse și dezvoltare, prosperitate, putere au fost demult decodificate și au modelat în bună măsură evoluția politică a lumii.

Acțiunile teroriste de la 11 septembrie au avut efecte seismice asupra geopoliticii energetice, mai ales asupra cea referitoare la petrol. Orientul Apropiat a devenit brusc o zonă mai puțin sigură, iar marile economii au realizat că sunt prea dependente de ea. Au trecut, atunci, la acțiuni de disipare a dependenței pe întreg globul și de realizare a unor surse complementare. Ca urmare, și alte zone au dobândit rapid importanță strategică, s-au declanșat alte competiții, interesele naționale au început să capete altă greutate în raport cu cele ale alianțelor etc., confirmându-se încă o dată că în marile strategii nimic nu poate fi ignorat. S-a demonstrat încă odată că nu există spații neimportante, cu atât mai mult cu cât într-o perspectivă nu prea îndepărtată și alte resurse ar putea deveni motive pentru competiții strategice: apa, alimentele etc. De aceea, potențialele din sursele de putere rămân domeniile preferate pentru strategii, inclusiv pentru cele militare devreme ce resursele vitale au devenit o problemă de securitate.

De-a lungul istoriei, limitele Asiei au fost contestate, în special ca urmare a extinderii Federației Ruse. Cu toate acestea, continentul asiatic a rămas încă primul ca întindere în lume și cuprinde aproximativ 30%

din suprafața terestră a lumii², găzduind două extreme geografice importante: cel mai întins stat (F. Rusă) și pe cel cu cea mai numeroasă populație (China). Astfel, Asia se întinde la est până la Canalul Suez și Munții Ural, la sud este mărginit de Munții Caucaz, Marea Caspică și Marea Neagră, la vest de Oceanul Pacific, la nord de Oceanul Indian și la sud de Oceanul Arctic (a se vedea harta de la Anexa nr. 1).

Există două țări ale continentului care sunt, din punct de vedere geografic, parțial în Europa și parțial în Asia - F. Rusă și Turcia -. Porțiunea asiatică rusească este situată la est de Munții Ural. Porțiunea asiatică turcă constă în principal din Anatolia, separată de Marea Marmara, Dardanele, și Bosfor³. De asemenea, continentul asiatic este unul dintre cele mai dinamice locuri de pe planetă, mai ales dacă ne referim la Asia de Est și de Sud-Est, ca urmare a vitezei cu care se modifică permanent în toate dimensiunile sale: economică, politică, militară, socială și geopolitică. În prezent, Asia reprezintă aproximativ 60% din populația lumii⁴ și constituie o treime din economia globală. Asia se constituie din state cu economii care se dezvoltă într-un ritm mult prea alert comparativ cu ritmul de adaptare al societăților statelor respective fapt ce generează discrepanțe și în cele din urmă fenomene negative în măsură să influențeze dinamica geopolitică regională. Această discrepanță între dezvoltarea și adaptarea societăților asiatice poate explica într-o anumită măsură creșterea nivelului de agresivitate al unor state din regiune precum China, India sau Vietnam, concretizat în desfășurarea de programe de înarmare și de ridicarea de pretenții teritoriale uneori nefondate sau parțial bazate pe o necesitate economică.

1.1. Organizații economice eurasiatice și asiatice

În ultimii 50 de ani, mediul economic al Asiei a fost transformat de creșterea economică rapidă și tranzițiile demografice. Dar țările din

---

² National Geographic, *Asia: Physical Geography*, disponibil online la: http://education.nationalgeographic.com/education/encyclopedia/asia/?ar_a=1, accesat la 12.12.2014.

³ World Population Statistics, *Population of Asia 2014*, 14 martie 2014, disponibil online la: <http://www.worldpopulationstatistics.com/population-of-asia-2014/> accesat la 30.12.2014.

⁴ World Population Statistics, *Asia population 2013*, 20 mai 2013, disponibil online la: <http://www.worldpopulationstatistics.com/asia-population-2013/>, accesat la data de 22.12.2014.

regiune au fost modelate și de instituțiile de cooperare regională. De aceea, de câteva decenii, în zona Pacificului se asistă la un proces profund de regionalizare economică, de creare a unor sisteme productive care gravitează în jurul Japoniei și includ țări recent industrializate precum: Coreea de Sud, Hong-Kong, Singapore, Taiwan, Filipine, Thailanda, Indonezia și chiar China. Așa-numitul „bloc asiatic” constituit pe axa Pacificului reprezintă una dintre cele mai dinamice și prospere regiuni ale lumii, ca urmare a creșterii economice impresionante înregistrate pe continent fapt ce a făcut ca unele țări să fie denumite sugestiv „Cei patru dragoni asiatici” sau „Tigrii mari”⁵ și „Micii dragoni asiatici”⁶. În interiorul acestui bloc economic de state s-a manifestat tot mai pregnant tendința de liberalizare a fluxurilor comerciale, de capitaluri și de forță de muncă.

1.1.1. APEC

Cooperarea economică Asia-Pacific (APEC) este o organizație care cuprinde un număr impresionant de state dezvoltate⁷ și urmărește dezvoltarea economică și prosperitatea partenerilor.

Timp de aproape două decenii, APEC a fost în topul eforturilor internaționale de dezvoltare, documentare și punere în aplicare a principiilor și practicilor de reglementare care să promoveze creșterea economică și prosperitatea în întreaga regiune Asia-Pacific. Astfel, în Raportul de Politică Economică al APEC pentru 2014, pe care organizația îl numește *Bune Practici de Reglementare* stabilește trei principii ale domeniului, și anume „transparență și consultare publică, coordonare internă în reglementarea activității, precum și reglementarea evaluării impactului de mediu (RIA)”⁸.

---

⁵ Coreea de Sud, Taiwan, Hong Kong și Singapore.

⁶ Malaiezia, Thailanda dar și Indonezia și Filipine.

⁷ Cf. Raportului către Liderii Economici ai APEC din 2014, statele participante la APEC sunt: Australia, Brunei, Canada, Chile, China, Hong Kong (China), Indonezia, Japonia, Coreea, Malaiezia, Mexic, Nouă Zeelandă, Papua Noua Guinee, Peru, Filipine, Federația Rusă, Singapore, Taipeiul Chinezesc, Thailanda, SUA, Vietnam. A se vedea pe larg la: <https://www.abac online.org/v4/download.php?ContentID=2609958>, accesat la 06.01.2015.

⁸ Asia-Pacific Economic Cooperation, *APEC Economic Policy Report 2014. Good Regulatory Practices*, APEC Economic Committee, October 2014, Singapore, Japan, p. 4.

În ultimul raport de activitate emis de către Consiliul de Consiliere de Afaceri al APEC, s-au stabilit o serie de obiective printre care⁹: accelerarea liberalizării comerțului și investițiilor, construirea unor lanțuri de producție eficiente care să aducă valoare economică maximă, realizarea unei arii de liber schimb comercial pe axa Asia-Pacific, îmbunătățirea conectivității lanțului de alimentare, realizarea unei agende de servicii noi, accelerarea dezvoltării infrastructurii și facilitatea investițiilor în infrastructură, sprijinirea dezvoltării IMM-urilor și incluziunii financiare, angajarea sectorului privat în finanțarea infrastructurii critice naționale, îmbunătățirea incluziunii femeilor în sectoarele economice, realizarea securității energetice, accelerarea dezvoltării ecologice, rezolvarea problemelor legate de securitatea alimentară, constituirea de parteneriate robuste în industria mineritului, promovarea unui sistem de sănătate al forței de muncă, accelerarea dezvoltării pieței financiare pentru promovarea dezvoltării economice.

1.1.2. ASEAN

Organizația a fost creată la 8 august 1967 la Bangkok, Thailanda, odată cu semnarea Declarației ASEAN (Declarația Bangkok), de către fondatorii acesteia, și anume Indonezia, Malaiezia, Filipine, Singapore și Thailanda¹⁰. Ulterior, au mai intrat în ASEAN și alte state precum: Brunei, Vietnam, Laos, Myanmar și Cambodgia. La acest moment, cea mai veche și mai cunoscută instituție economică, Asociația Națiunilor din Asia de Sud-Est – ASEAN - intră într-o nouă eră, deoarece ajunge la un reper major în 2015, acela al formării Comunității ASEAN.

Printre noile platforme de comunicații utilizate pentru rezolvarea problemelor regionale, în cadrul organizației s-au constituit o multitudine de inițiative. În consecință, în planul economic global se mai utilizează o sub-ramură a acesteia, sub denumirea de ASEAN+3, care se consideră că include statele ASEAN plus China (cu Hong Kong), Japonia și Republica Coreea¹¹, care are drept scop întărirea relațiilor cu marile puteri active în regiune. În același context al relațiilor economice

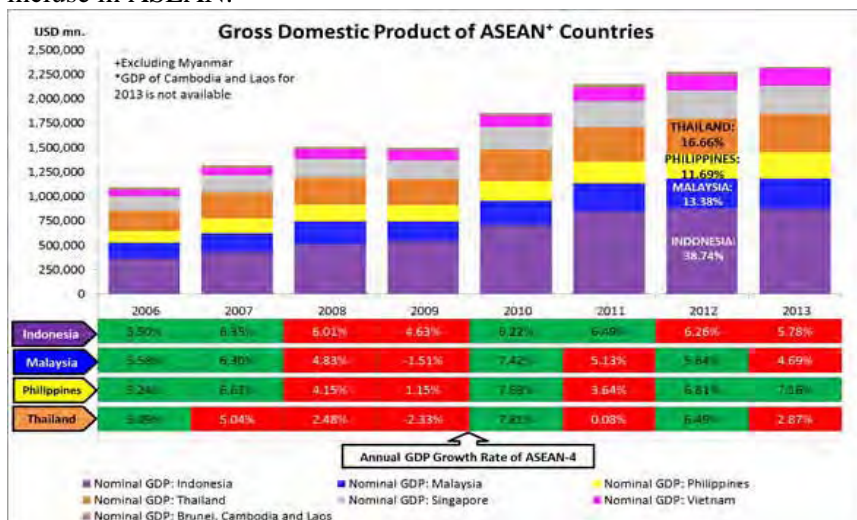
---

⁹ APEC Business Advisory Council, *Report to APEC Economic Leaders. Building Asia-Pacific Community Mapping Long Term Prosperity*, Beijing, China, 2014, pp. 9-13.

¹⁰ ASEAN, *Overview*, disponibil online la: <http://www.asean.org/asean/about-asean/overview>, accesat la data de 02.01.2015.

¹¹ *Integration indicators*, disponibil online la: <http://aric.adb.org/integrationindicators>, accesat la data de 02.01.2015.

și diplomatice mai există și ASEAN-4 format din Indonezia, Malaiezia, Filipine și Thailanda. Statele componente au potențial de dezvoltare datorită faptului că reprezintă cele mai extinse economii cu piețe emergente din ASEAN. Așadar, dacă însumăm valorile prezentate în graficul de mai jos, se observă că cele patru state cu economii emergente constituiau în 2012 un total de 80,41% din PNB-ul statelor incluse în ASEAN.

Graficul nr. 1 – PIB-ul statelor ASEAN (fără Myanmar)

Sursa: CEIC News@lert: *Economic Potential of ASEAN-4 Nations*, 13 mai 2014, <http://www.ceicdata.com/en/blog/ceic-newsletter-economic-potential-asean-4-nations>

Această evoluție constant pozitivă a economiilor statelor ASEAN-4, face din acestea atracții pentru investitorii străini. În ce privește competiția economică dintre statele organizației sub-regionale, Indonezia a avut o rată de creștere stabilă de aproximativ 5% în ultimii ani, fapt ce a determinat surclasarea Thailandei care totuși rămâne a doua economie în regiune din punct de vedere al PIB-ului înregistrat (a se vedea Graficul de mai sus).

Inițial, organizația culturală, politică și economică avea ca scop primar „accelerarea creșterii economice, progresului social și dezvoltării culturale în regiune prin eforturile comune ale membrilor săi desfășurate în spiritul egalității și parteneriatului în vederea consolidării bazelor unei comunități prospere și pașnice a națiunilor din Asia de Sud-

Est¹². Ca urmare a eforturilor depuse, specialiștii constată că ASEAN, pe ansamblu, s-a bucurat de o creștere economică remarcabilă în ultimele decenii, dar a asistat, de asemenea, la inegalitatea în creștere și persistența locurilor de muncă de slabă calitate¹³. Obiectivul imediat următor al organizației îl reprezintă crearea unei piețe unice și a unei baze de producție economică comună.

În pofida progresului economic înregistrat de către statele asiaticke de sud-est ce sunt parte ale organizației, sărăcia persistă în unele dintre ele și disparitățile în dezvoltare s-au adâncit între clasele din extremitățile lanțului organizării sociale. Aproximativ 179 milioane lucrători (sau trei din cinci) sunt angajați în activități vulnerabile și 92 de milioane oameni câștiga prea puțin pentru a scăpa de sărăcie¹⁴. Asigurarea unor locuri de muncă decente este deosebit de dificilă de realizat în special pentru tineri și femei. Aceste preocupări legate de piața forței de muncă sunt exacerbate de angajamente limitate referitoare la standardele minimale de muncă și protecție socială oferite de angajatori.

1.1.3. BRICS

BRICS desemnează reuniunea economică informală a 4 țări emergente - Brazilia, Rusia, India, China și Africa de Sud - pe baza creșterii rolului lor în economia mondială. Cele cinci țări reprezintă aproximativ 43% din populația lumii. În 2013, rezerva lor valutară era de 4,4 miliarde dolari. De asemenea, schimburile comerciale în cadrul grupului au crescut de la 27 miliarde dolari în 2002, la 282 miliarde dolari în 2013. Grupul deține aproximativ 15% din comerțul mondial și 20% din fluxurile globale de investiții străine directe. Tot în același an, PNUD preconiza că, până în 2020, PIB-ul obținut de Brazilia, China și India va fi mai mare decât cel totalizat de SUA, Marea Britanie, Canada, Franța, Germania și Italia¹⁵. Contribuția crescândă a statelor emergente ale BRICS la comerțul mondial a schimbat dramatic configurația puterii

---

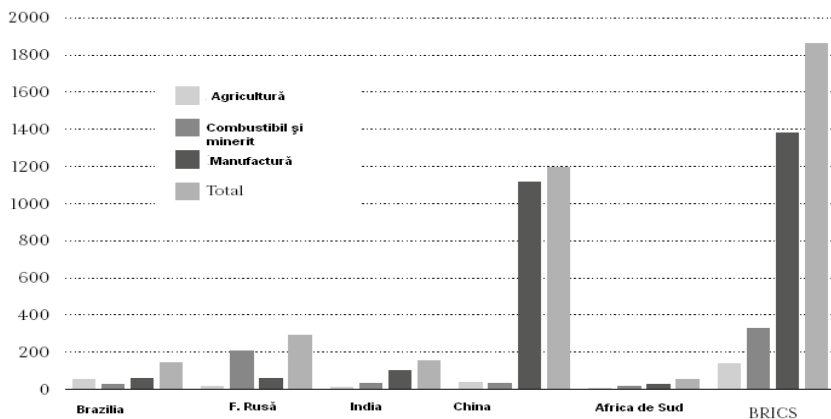
¹² International Labor Organization and Asia Development Bank, *ASEAN community 2015, Managing integration for better jobs and shared prosperity*, Bangkok, Thailanda, 2014, p. iii, disponibil online la: <http://www.adb.org/sites/default/files/publication/42818/asean-community-2015-managing-integration.pdf>, accesat la data de 02.01.2015.

¹³ *Idem*.

¹⁴ *Ibidem*, p. xi.

¹⁵ The Financial Express, *How can BRICS survive amidst TTIP?*, 7 ianuarie 2015, <http://www.financialexpress.com/article/fe-columnist/how-can-brics-survive-amidst-ttip/26068/>, accesat la 07.01.2015.

economice mondiale, dar le-a alimentat și capacitatea și dorința revanșardă și de afirmare în competiția cu statele dezvoltate actuale, dar în declin, ale globului. În graficul de mai jos sunt prezentate exporturile BRICS pentru 2014, valoare absolută exprimată în mld. \$.

Graficul nr. 2 – Exporturile comerciale ale BRICS după sector (mld. \$)

Sursa: Joseph Purugganan, Afsar Jafri, Pablo Solon, „BRICS. A Global Trade Power in a Multi-Polar World”, în *TNI Working Paper*, Transnational Institute, Septembrie 2014, p. 3

De altfel, BRICS s-a demonstrat a fi un actor comercial global perfect adaptat la o lume multipolară. Emergența statelor BRICS a ridicat întrebări cu privire la rolurile pe care aceste țări le pot juca individual și colectiv nu numai în comerțul mondial dar și în guvernarea economică mondială. Pentru țările membre, organizația BRICS este înaintea de toate o entitate politică¹⁶, ce reflectă nevoia obiectivă a unei structuri mondiale mai diversificate și mai puțin centrată pe Occident. Relațiile dintre statele BRICS în plan politic, economic și de altă natură se stabilesc liber cu respectarea normelor și regulilor convenite de comun acord. O caracteristică importantă a comerțului și investițiilor BRICS este rolul dominant jucat de corporațiile transnaționale (CTN), atât ca sursă activă de investiții în cadrul BRICS dar și ca vehicul de investiții externe în alte state. În prezent, SUA și UE, care împreună

¹⁶ Maurice Tematio, *BRICS et les économies émergentes*, p. 3, 12 iunie 2011, disponibil online la: <http://tematio.blogspot.com/2011/06/brics-et-les-economies-emergentes.html>, disponibil online la 06.01.2015.

reprezintă 46% din comerțul mondial¹⁷, se pregătesc să intre în Parteneriatul Transatlantic de Comerț și Investiții (TTIP) și se prevede că vor apărea unele dificultăți pentru statele BRICS. TTIP urmărește reducerea barierelor de reglementare a comerțului la scală largă între cele doi actori economici, în sectoare precum legislația privind siguranța alimentară, legislația de mediu sau reglementările bancare pentru a asigura relansarea economică a spațiului euroatlantic.

1.1.4. Organizația de Cooperare Economică (ECO)

Aceasta este o organizație interguvernamentală succesoare a fostei Organizații pentru Cooperare Regională pentru Dezvoltare, în care participă în prezent zece state asiatice (Iran, Pakistan, Afganistan, Azerbaidjan, Kazahstan, Kârgâzstan, Tadjikistan, Turkmenistan, Uzbekistan și Turcia) și care are drept scop esențial „promovarea cooperării regionale multi-dimensionale în vederea creării condițiilor pentru o creștere socio-economică susținută în statele membre”¹⁸. Sectorul transportului și comunicațiilor se află în topul agendei ECO, încă de la începuturile sale. ECO este a doua organizație de cooperare regională în lume și activitatea sa include o zonă cu o populație de mai mult de 350 de milioane de oameni¹⁹. Printre obiectivele sale se află²⁰: dezvoltarea economică stabilă a statelor membre; eliminarea deficitelor comerciale și promovarea comercială interregională; creșterea rolului regiunii ECO în dezvoltarea comerțului mondial odată cu integrarea graduală a economiei statelor membre în cea a lumii, dezvoltarea infrastructurilor de transport și de comunicații, pentru interconectarea statele membre între ele și cu alte țări; privatizarea și liberalizarea economică; mobilizarea în utilizarea resurselor semnificative din regiune ECO; utilizarea optimă a potențialului agricol și industrial din regiunea ECO; cooperarea regională pentru controlul medicamentelor, conservarea ecosistemelor de mediu, precum și consolidarea legăturilor și interesele istorice și culturale între oamenii din regiunea ECO dar și cooperare multilaterală utilă cu organizațiile regionale și internaționale.

---

¹⁷ *Idem.*

¹⁸ Economic Cooperation Organization *Brief History*, disponibil online la: <http://www.ecosecretariat.org/MainMenu/briefhistory.htm>, accesat la data de 01.01.2015.

¹⁹ *Economic Cooperation Organization*, 5 august 2014, disponibil online la: <http://transit.pmo.ir/en/eco>, accesat la 07.01.2015.

²⁰ *Idem.*

1.1.5. SAARC

Asociația Asiei de Sud pentru Cooperare Regională (SAARC) este formată din Afganistan, Bangladesh, Bhutan, India, Maldive, Nepal, Pakistan și Sri Lanka. SAARC urmărește ca obiectiv esențial stipulat în Carta sa „promovarea păcii, stabilității, prieteniei și înregistrarea de progrese în regiune cu respectarea strictă a principiilor Cartei Organizației Națiunilor Unite în special a principiilor egalității suverane, integrității teritoriale, independenței naționale, nefolosirea forței și neamestecului în treburile interne ale altor state și soluționarea pașnică a tuturor disputelor²¹.

Activitatea SAARC deși își propune rezolvarea unei serii de probleme legate de sărăcie, terorism, monitorizarea infraționalității cibernetice, bună guvernare, îmbunătățirea sănătății generale a populațiilor și a mediului înconjurător, realizarea unui sistem economic bazat pe resursele oceanice, securitate alimentară etc. este îngreunată de unele relații de inamicizie, precum cea a Indiei cu Pakistanul. Astfel, la cel de-al 18-lea Summit ce a avut loc la Kathmandu, Nepal, din cele trei puncte de pe agendă, doar unul a fost rezolvat²². De asemenea, deși s-a discutat ca în cel mult 15 ani să se formeze o comunitate economică regională în cadrul SAARC, specialiștii sunt sceptici cu privire la realizarea acestui deziderat. Din actele emise la nivelul Asociației reies clar și alte amenințări de securitate cu care se confruntă statele partenere: traficul de femei și copii pentru alimentarea rețelei de prostituție, infraționalitatea ridicată, traficul cu substanțe narcotice și terorismul. Astfel, constatăm că terorismul care era considerat o amenințare gravă la adresa securității statelor asiatice din sud încă din 1987²³, este reabordat în 2004, într-un Protocol Adițional²⁴.

---

²¹ SAARC Charter, disponibil online la: <http://www.saarc-sec.org/SAARC-Charter/5/#>, accesat la data de 24.12.2014.

²² Al Jazeera, *A disappointing SAARC summit. Rivalry between India and Pakistan overshadows meeting of South Asian country leaders*, 28 noiembrie 2014, disponibil online la: <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2014/11/disappointing-saarc-summit-2014112885157300755.html>, accesat la 07.12.2014.

²³ SAARC Regional Convention on Suppression of Terrorism, 1987, p. 7, disponibil online la: <http://www.saarc-sec.org/userfiles/Variou%20Publications,%20Agreements,MOUs,%20%20Conventions.%20Charters/PUBLICATIONS/Pdf/SAARC%20REGIONAL%20CONVENTION%20ON%20SUPPRESSION%20OF%20TERRORIS M.pdf>, accesat la 05.01.2015.

²⁴ *Additional Protocol on Terrorism*, 2004, p. 3, disponibil online la: <http://www.saarc-sec.org/userfiles/Variou%20Publications,%20Agreements,MOUs,%20%20Convention>

1.1.6. Uniunea Economică Euroasiatică (UEE)

Această organizație a fost formată oficial la 1 ianuarie 2015, se dorește a fi similară Uniunii Europene pentru spațiul euroasiatic. Noua organizație internațională include Rusia, Armenia, Belarus și Kazahstan. Kârgâzstanul. Organizația a adoptat principiul circulației libere a forței de muncă și vizează constituirea unei piețe unice pentru construcții, retail și turism. În acest context, ambasadorul F. Ruse la UE deja declara că „UEE este dispusă la dialog cu UE în sensul constituirii unui spațiu economic comun în regiunea eurasiatică, incluzând țări vizate de Parteneriatul Estic precum Republica Moldova, Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia și Ucraina”²⁵. Reacțiile sunt diferite în regiune, astfel printre membrii potențiali care nu au declinat direct oferta de a participa la organizație - Kârgâzstan (urmează să adere în mai 2015), Ucraina și Tadjikistan, dar sunt și state dintre foștii sateliți sovietici care și-au exprimat refuzul (Georgia, Azerbaidjan, Turkmenistan și Uzbekistan).

1.2. Relații economice bilaterale importante pe continent

În Asia se manifestă o multitudine de relații economice, care urmăresc, de principiu, realizarea unor zone libere de comerț sau constituirea unui cadru comercial mai relaxat între anumite state. Astfel, din 1975 până în 2014, 48 de state asiatice participante la Banca Asiatică de Dezvoltare, au inițiat un număr de 278 de Acorduri de Liber Schimb Comercial, dintre care 119 au acțiune efectivă²⁶. Dintre acestea cele mai multe aparțin Singapore, urmând India, Coreea și pe al patrulea loc situându-se China. În tabelul de mai jos, este prezentat topul celor zece state asiatice cu cele mai multe Acorduri de Liber Schimb Comercial.

---

s.%20Charters/PUBLICATIONS/Pdf/Additional%20%20Protocol%20on%20Terrorism%201%20Jan%202004.pdf, accesat la 05.01.2015.

²⁵ Radu Cazan, *Uniunea Economică Eurasiatică, formată la 1 ianuarie, vrea să dialogheze cu UE*, 5 ianuarie 2015, disponibil online la: <http://www.capital.ro/uniunea-economica-eurasiatica-formata-la-1-ianuarie-vrea-sa-dialogheze-cu-ue.html>, accesat la 07.01.2015.

²⁶ Din cele 278 de Acorduri de Liber Schimb Comercial (Free Trade Agreements - FTAs) încheiate între statele asiatice: 65 sunt doar propuse a se încheia, 69 sunt în negociere, 25 sunt semnate dar nu au efective și 119 sunt efective. O situație detaliată a FTA se poate găsi în: Asia Regional Integration Status, *Free Trade Agreements*, disponibil online la: <http://aric.adb.org/fta>, accesat la 09.01.2015.

Țara	Număr de FTAs
Singapore	40
India	37
Coreea	33
Thailanda	30
China	29
Pakistan	28
Japonia	27
Malaiezia	27
Vietnam	20
Filipine	19

Tabelul nr. 1 – Top 10 al statelor asiatică cu cele mai multe FTAs

Sursa: Free Trade Agreements, *FTA by Country/Economy*,

<http://aric.adb.org/fta-country>

De asemenea, pe continent activează și câteva relații economice bilaterale principale între marile puteri cu interese în această zonă: China - Japonia, China - India și China – F. Rusă.

1.2.1. China - Japonia

Între cele două state, există o relație ambivalentă – o latură cu grad ridicat de animozitate, mai ales că între cele două țări s-au desfășurat două războaie - unul de la sfârșitul secolului al XIX-lea și un al doilea în prima jumătate a secolului XX și alta de dependență economică reciprocă.

Pe de o parte, China este statul cu care Japonia este într-o continuă rivalitate politică care generează tensiuni regionale cu atât mai mult cu cât ambele puteri își reclamă suveranitatea teritorială asupra Insulelor Senkaku. Această situație poate duce la un moment dat la conflict militar ceea ce face necesară o acțiune concertată a efortului politic, diplomatic, economic și social al politicianilor și cetățenilor ambelor state pentru aplanarea tensiunilor.

Pe de altă parte, colaborarea economică cu China este vitală pentru Japonia, deoarece acest stat este în prezent principalul partener comercial al țării, deși în ce privește situația economică a statelor, se arată, prin câțiva indicatori, de către specialiștii Institutului de Cercetare a Economiei, Comerțului și Industriei că dezvoltarea Chinei din prezent se poate compara cu cea a Japoniei de acum aproape 40 de ani în urmă (vezi tabelul de mai jos).

	China azi	Japonia cu 40 de ani în urmă
Speranța de viață (ani)	74,8 (2010)	74,8 (1976)
Rata de mortalitate infantilă (la mia de locuitori)	13,1 (2010)	13,1 (1970)
Sectorul primar ca parte din GDP (%)	10,0 (2013)	10,1 (1968)
Coeficientul lui Engel ²⁷ (%)	35,0 (2013)	35,1 (1966)
Consumul de electricitate pe locuitor (kwh)	3.967 (2013)	4.063 (1976)

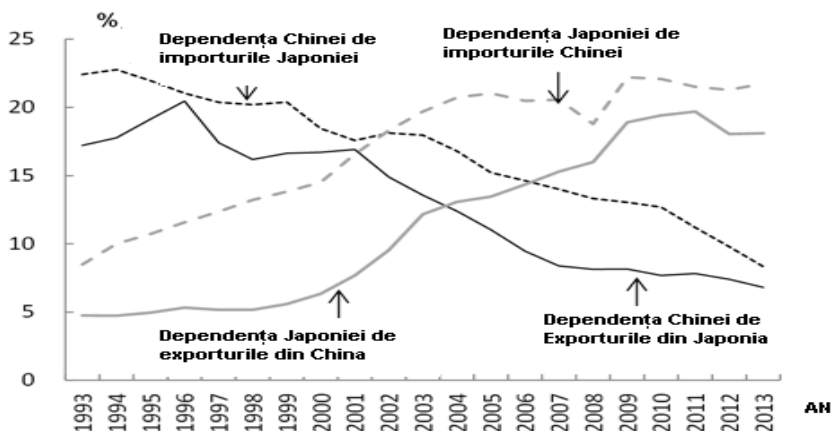
Tabel nr. 2 - Compararea indicatorilor majori de dezvoltare economică între Japonia și China: China în prezent raport cu Japonia în urmă cu 40 de ani

Sursa: Research Institute of Economy, Trade and Industry, *China in Transition. The Rise of China and Transformation of Japan-China Relations: Opportunities and challenges for Japan*, http://www.rieti.go.jp/en/china/14080_501.html?stylesheet=print (traducere în limba română a *Table 1: Comparison of Major Indicators of Economic Development between Japan and China: Present Day China vs. Japan some 40 years ago*)

Relația bilaterală la nivel economic între China și Japonia este a treia în topul realizat la nivel mondial în prezent, chiar și în contextul în care, în 2013, volumul schimburilor comerciale dintre China și Japonia a scăzut cu 5,1% față de anul anterior, după ce în 2012 suferise o scădere de 3,9%. Pentru a pune aceste cifre în context, comerțul total chinez a crescut cu 6,2% în 2012 și 7,6% în 2013, în timp ce volumul comerțului japonez a crescut cu 1,0% în 2012, dar a scăzut cu 7,8% în 2013²⁸. Nivelul dependenței economice a celor două state, unul față de celălalt este prezentat în graficul de mai jos, în care se observă clar că, pe o perioadă de 20 de ani, dependența Japoniei de importurile și exporturile Chinei este în creștere iar dependența Chinei față de importurile și exporturile japoneze este pe o pantă descendentă.

²⁷ Cota-parte din veniturile unei familii ce revin pentru achiziționarea alimentelor. A se vedea pe larg în M. Odekon, *Encyclopedia of World Poverty*, Sage Publication 2006, disponibil online la: <http://www.sage-ereference.com/view/worldpoverty/n210.xml>, accesat la 12.12.2014.

²⁸ Gordon G. Chang, *The Chinese And Japanese Economies Are Delinking: Prelude To Conflict?*, Forbes, 16 februarie 2014, disponibil online la: <http://www.forbes.com/sites/gordonchang/2014/02/16/the-chinese-and-japanese-economies-are-delinking-prelude-to-conflict/>, accesat la 08.01.2015.

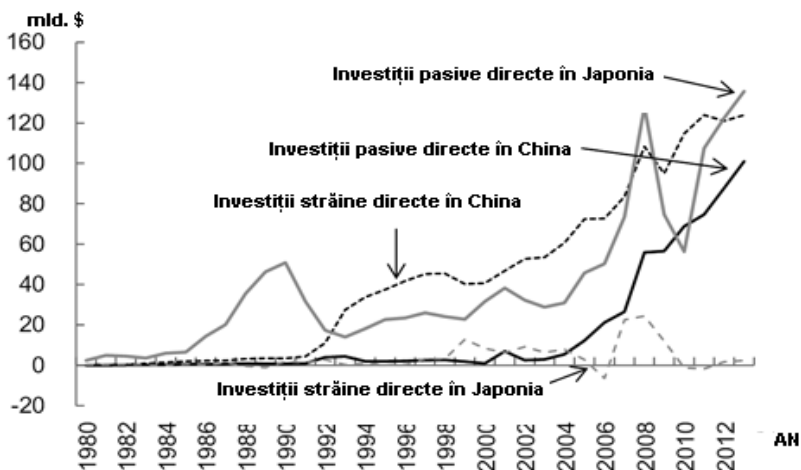

Graficul nr. 3 – Schimbarea dependenței bilaterale a importurilor și exporturilor Chinei și Japoniei

Sursa: Research Institute of Economy, Trade and Industry, *China in Transition. The Rise of China and Transformation of Japan-China Relations: Opportunities and challenges for Japan*, <http://www.rieti.go.jp/en/china/14080501html?stylesheet=print> (traducere în limba română a *Figure 3: Changing Dependence of China and Japan on Bilateral Exports and Imports*)

Mai mult, în ce privește modificările survenite în circuitul investițiilor directe reciproce efectuate de către celor două state se constată o creștere a fluxului de capital investit direct dinspre Japonia către China, dar și o infuzie masivă de capital intern în economia chineză, fapt ce reflectă transformarea Chinei dintr-un furnizor de produse de bază într-un producător de bază cu piață de desfacere atât internă, cât și externă, fapt ce denotă că investitorii mizează în continuare pe afacerile chineze pentru a obține profiturile estimate. Din același grafic se deduce că Japonia suferă un deficit la capitolul investiții străine directe (ISD) ceea ce denotă necesitatea aplicării unor politici economice mai transparente și mai permissive în relația comercială cu exteriorul. De asemenea, se resimte și necesitatea creșterii atractivității produselor și serviciilor produselor japoneze care sunt în competiție directă cu cele chineze, thailandeze, coreene sau indiene pe piețele de desfacere internaționale (a se vedea Graficul nr. 4).

Graficul nr. 4 – Fluxul de investiții străine directe și investiții pasive directe din China și Japonia

Sursa: Research Institute of Economy, Trade and Industry, *China in Transition. The Rise of China and Transformation of Japan-China Relations: Opportunities and challenges for Japan*, <http://www.rieti.go.jp/en/china/14080501.html?stylesheet=print> (traducere în limba română a Figure 4: Changes in Inward and Outward Direct Investment (Flow) of China and Japan)

China oferă condiții precare de viață cetățenilor dar este puternică economic, fiind un producător important pe piața de bunuri și servicii, iar Japonia, care oferă un nivel ridicat de trai cetățenilor săi, a devenit dependentă de importurile din China. Se arată astfel din datele și informațiile prezentate în figurile anterioare că între cele două state există o complementaritate, unde China este puternică, Japonia este slabă și invers. Așadar, nu se poate vorbi de o competitivitate economică clasică între ele devreme ce fiecare excelează în alt domeniu decât cealaltă. Mai mult, între cele două există și o Asocier Economică Chino-Japoneză, încă din 1972, care se angajează în activități extinse și diverse de afaceri ca punct de contact pentru sectoarele economice și industriale japoneze, în scopul de a promova înțelegerea reciprocă prin care se urmărește dezvoltarea sănătoasă a relațiilor economice Japonia – China. De altfel, îmbunătățirea relațiilor politice este o precondiție pentru o relație de câștig reciproc între China și Japonia. Din păcate, în prezent, oportunitățile de afaceri nu sunt pe deplin exploatare ca urmare a relațiilor tensionate dintre cele două state.

1.2.2. China - India

Relația chino-indiană observată din prismă geopolitică poate fi ușor vizualizată ca fiind un joc cu sumă nulă²⁹. Începând cu anii 1980, când ambele țări au substituit importul cu o strategie de promovare a exporturilor, accentul relațional s-a mutat treptat în economie, ajungându-se ca în prezent, creșterea ridicată și susținută a PIB-ului chinez și indian, două dintre statele cele mai populate din lume, să afecteze economia globală în nenumărate moduri. China a devenit cel mai mare partener comercial al Indiei după ce a înlocuit SUA în martie 2008, chiar dacă deficitul comercial bilateral Indiei cu China a ajuns la un nivel nesustenabil de 39,1 miliarde dolari SUA în 2012³⁰. Mai mult, UNCTAD arată că în ce privește investițiile străine directe (ISD) atât în China, cât și India, acestea au tendință crescătoare în ultimii ani (așa cum se observă din tabelul de mai jos).

An Valoare	2009	2010	2011	2012	2013
China	95.000	114.734	123.985	121.080	123.911
India	35 657,3	27 431,2	36 190,4	24 195,8	28 199,4

Tabel nr. 3 – Fluxul recepționat de investiții străine directe 2009-2013

Sursa: Web table nr. 1 – FDI inflows by region and economy, 1990-2013 (extras), <http://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Country-Fact-Sheets.aspx>.

Forțele motrice ale relațiilor economice bilaterale dintre China și India sunt avantaje diferite comparative ale celor două state și ratele susținute și ridicate de creștere ale ambelor economii. Astfel, deși economia Chinei este de trei ori mai mare ca India, sectorul său de producție este de cinci ori mai mare decât al Indiei³¹. Exporturile chineze către India sunt alcătuite în principal din bunuri fabricate, în special diferite tipuri de mașini. În schimb, India are unele dintre cele mai mari rezerve din lume de minereu de fier, bauxită și mangan. Exporturile in-

---

²⁹ Arvind Virmani, *India-China Economic Cooperation*, disponibil online la: <http://prasad.aem.cornell.edu/doc/books/13India-ChinaEconomicCooperation.pdf>, accesat la 20.01.2015.

³⁰ S. K. Mohanty, *India-China Bilateral Trade Relationship*, A Project Research Study funded by Reserve Bank of India, 21 iulie 2014, disponibil la: <http://rbidocs.rbi.org.in/rdocs/Publications/PDFs/PRISICBT130613.pdf>, accesat la 08.01.2015.

³¹ China Business Review, *China and India: Greater Economic Integration*, disponibil online la: <http://www.chinabusinessreview.com/china-and-india-greater-economic-integration/>, accesat la 10.12.2014.

diene către China sunt formate în principal din materii prime utilizate în industria metalurgică și extinderea sectorului de automobile. Schimburile comerciale de servicii dintre China și India sunt reduse ca valoare, deși India a apărut ca un centru de putere la nivel mondial în domeniul tehnologiei informației și serviciilor aferente, diferențele lingvistice au creat bariere naturale exportului acestor servicii din India către China.

1.2.3. China – F. Rusă

Încă de la începutul secolului XXI, cooperarea economică dintre Rusia și China, în special în relații comerciale bilaterale, a crescut rapid. În 2009, China a devenit principalul partener comercial al F. Ruse. Structura legăturilor comerciale dintre cele două țări se caracterizează prin extinderea vânzărilor de hidrocarburi din Rusia către China și o creștere accentuată a exporturilor chineze de produse fabricate către partenerul rus. Principalele provocările cu care se confruntă acestea sunt legate de necesitatea de a diversifica exporturile F. Ruse către China, dar și de intensificarea relațiilor de turism, transport și inovații dintre cele două state.

Comerțul dintre F. Rusă și China, 1995-2012 (miliarde de dolari)

	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Comert	124.9	137.0	340.2	551.7	734.6	469.0	626.0	822.1	837.3
Cu China	4.3	6.2	20.3	40.3	55.9	39.5	59.3	83.5	87.5
pondere	3.4	4.5	6.0	7.3	7.6	8.4	9.5	10.2	10.5
Export	78.2	103.1	241.5	351.9	467.6	301.7	397.1	516.5	524.7
Către China	3.4	5.2	13.0	15.9	21.1	16.7	20.3	35.2	35.7
pondere	4.3	5.0	5.4	4.5	4.5	5.5	5.1	6.8	6.8
Import	46.7	33.9	98.7	199.7	267.1	167.3	228.9	305.6	312.6
Din China	0.9	1.0	7.3	24.4	34.8	22.8	39.0	48.3	51.8
pondere	1.9	2.9	7.4	12.2	13.0	13.6	17.0	15.8	16.6

Tabel nr. 4 – Comerțul dintre F. Rusă și China (1995-2012)

Sursa: Tatiana Sidorenko, *The Scope of Economic Cooperation between Russia and China and Future Prospects*, Aprilie 2013, http://www.probdes.iiec.unam.mx/en/revistas/v45n176/body/v45n176a2_1.php.

F. Rusă prin vocea lui Vladimir Putin declara în 2014, la Adunarea anuală a Clubului Valdai ce a avut loc la Soci, că „Asia joacă

un rol tot mai mare în lume, în economie și în politică, evoluție care nu poate trece neobservată nici de Rusia”³². Această declarație se întâmpla în contextul în care cu câteva zile înainte ministrul de externe rus Serghei Lavrov se exprima explicit asupra importanței dezvoltării parteneriatului strategic între F. Rusă și China.

Consolidarea cooperării energetice dintre cele două țări este un alt punct de convergență al economiilor rusă și chineză, acestea completându-se reciproc. În timp ce China are nevoie de mai multe resurse energetice pentru a satisface nevoile economiei sale naționale în creștere, Rusia are mari depozite de petrol și gaze naturale situate în regiuni apropiate de teritoriul chinez. Mai mult, în ultimii 10-15 ani, China și-a intensificat sistematic activitatea în nordul globului, la Oceanul Arctic, iar contextul actual al relațiilor actuale tensionate ale Rusiei cu Occidentul este mai mult decât favorabil Chinei și așadar susceptibil de a stimula în mod substanțial acțiunea chineză care vizează rezervele de resurse masive de regiune. Cu atât mai mult contextul este favorabil pentru firmele chineze de a acapara piața energetică nordică deoarece firmele occidentale care activau în Arctic au părăsit zona în urma sancțiunilor impuse F. Ruse de către comunitatea euroatlantică. Această situație trebuie conștientizată de comunitatea occidentală și trebuie făcute demersuri pentru a reduce posibilele consecințe negative.

---

³² The Diplomat, *Putin Signals Russia's Shift to Asia*, 31 octombrie 2014, disponibil online la: <http://thediplomat.com/2014/10/putin-signals-russian-shift-to-asia/>, accesat la 15.12.2014.

Capitolul 2.

Actori geopolitici și tipuri de conflict manifeste sau latente în spațiul eurasiatic

Mediul geopolitic de securitate din Asia contemporană este fundamental diferit de cel a perioadei Războiului Rece, când regiunea asiatică de securitate era dominată de confruntarea ideologică și strategică dintre SUA și URSS. Astăzi, Asia a devenit o regiune importantă pe glob, cu caracteristici economice, sociale, politice, normative și instituționale distincte.

2.1. Actori statali asiatici și euroasiatice cu rol în plan regional și global

Rivalitățile geopolitice își fac simțită prezența peste tot în lume iar actorii asiaticiduc politici agresive și din ce în ce mai expansive în mediul de relații internaționale. Astfel, forțele militare ruse au invadat Crimeea și apoi F. Rusă și-a însușit peninsula, China ridică în mod agresiv pretenții economice în apele sale de coastă, Japonia răspunde cu o strategie proprie din ce în ce mai fermă, iar Iranul încearcă să-și folosească sistemul de alianțe cu Siria și Hezbollah pentru a domina Orientul Mijlociu. Aceste evenimente aduc în prim-plan tocmai marile puteri regionale care își dispută supremația în zonă și nu numai.

2.1.1. Federația Rusă

În ciuda întinderii sale (17 milioane km, ceea ce o face aproape de două ori mai mare decât teritoriul celei de-a doua țări ca întindere, Canada) și a populației de 142 milioane locuitori (a opta țară din punct de vedere al numărului de locuitori), Federația Rusă a cunoscut, după prăbușirea URSS, perioade cu geopolitică variabilă. În prezent, prin politicile sale din toate domeniile vieții sociale, președintele Rusiei încearcă să reconstruiască influența rusă în spațiul geopolitic a spațiului fost al URSS, să readucă Rusia la statutul de mare putere globală și să promoveze această identitate civilizațională rusă nou recreată pe agenda inter-națională³³. În acest scop, Putin folosește tot instrumentarul politic,

---

³³ Mirela Atanasiu, „Rolul Ucrainei în politica expansionistă a Federației Ruse”, în revista *Gândirea Militară Românească* nr. 4/2014, Statul Major General al Armatei României, 2014, p. 152.

economic, diplomatic, imagologic și militar de care dispune pentru a-și atinge scopul numit de mulți specialiști ca fiind „imperialist”³⁴.

Primul pas a fost făcut în direcția obținerii sprijinului elitei politice și economice a propriului stat. Statisticile arată că de la instalarea lui Putin la putere, F. Rusă a început să se redreseze. Atât sistemul politic, cât și sistemul economic rusesc au fost sprijinite prin construirea unei structuri de putere verticală. Iar puterea reînnoită a regimului se reflectă în politica externă a statului. Astfel, Rusia a reînceput să își promoveze mai activ interesele pe scena internațională, fapt ce a dus la confruntări directe cu puteri influente ale comunității internaționale³⁵.

În acest context al revitalizării economice a Rusiei, elitele politice și economice au început să susțină politica expansivă a președintelui Putin, context în care instrumentul economic a început a fi folosit foarte des. Așadar, după instalarea la putere, V. Putin a folosit dependența energetică a Ucrainei și a multor state europene ca instrument politic de negociere și șantaj. În prezent, în Uniunea Economică Euroasiatică de abia lansată la 1 ianuarie 2015 au fost atrase doar Rusia, Armenia, Belarus și Kazahstan. Aducerea Ucrainei în acest cerc economic ar urma planul ambițios al președintelui Putin de readucere a F. Ruse în stadiul de actor esențial al scenei internaționale globale. Considerăm că o problemă de primă prioritate pentru F. Rusă este constituită de stabilirea unei forme de cooperare comune cu triada economică din Nord-Estul Asiei (China, Japonia și Coreea de Sud), devreme ce legăturile sale economice actuale pe axa Asia-Pacific sunt orientate în principal spre aceste state. Această abordare presupune un dialog mai aprofundat cu Japonia, un actor-cheie în diverse formate multilaterale în regiunea Asia-Pacific și cu relație de parteneriat deosebit de puternică cu SUA.

Analistul Zbigniew Brzezinski afirma într-una din lucrările sale de rezonanță că: „...Rusia nu poate fi în Europa fără ca Ucraina să fie și ea în Europa, în vreme ce Ucraina poate fi în Europa fără ca Rusia să fie în Europa”³⁶. Ajungem astfel la concluzia că reacțiile Federației Ruse

---

³⁴ A se vedea: Jackson Diehl, în *Putin's unchallenged imperialism moves to Ukraine*, la: <http://www.ukmonde.com/putin/imperialism.html>; Kathrin Hille, *Russia: Imperialism awakes*, <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/7ef8545c-ab65-11e3-8cae-00144feab7de.html#axzz2zn5enfi4>.

³⁵ Valdai Discussion Club, *Russian Elite – 2020. Valdai Discussion Club Grantees Analytical Report*, Moscova, iulie 2013, p. 4.

³⁶ Zbigniew Brzezinski, *Marea tablă de șah. Supremația americană și imperatiivele sale geostrategice*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000, p. 138.

sunt și de apărare la situația posibil a fi creată pe continentul european, aceea în care foștii săi sateliți de la Marea Neagră, Ucraina și Georgia, împreună cu celelalte două foste state comuniste cu frontiere terestre aflate pe avanpostul său vestic: Belarus și Kazahstan, să devină flancul estic al apărării NATO, ducând la dispariția zonei tampon existente în prezent între Vest și Est, la creșterea importanței strategice a vecinilor vestici și la permanentizarea unui statu-quo inferior al Federației Ruse în regiune, dacă nu chiar la o izolare politică a acesteia³⁷. Sunt voci care consideră că acțiunile F. Ruse de anexare a Crimeii și intervenție în politica internă a Ucrainei sunt rezultatul faptului că, după sfârșitul Războiului Rece, aceasta a fost sistematic provocată, izolată și vulnerabilizată³⁸ prin faptul că NATO a ajuns departe pe flancul sudic al Rusiei, apropiindu-se și de China.

2.1.2. China

În mai puțin de trei decenii, China a devenit una dintre principalele puteri economice mondiale. Această creștere impresionantă (rata de progresie a PIB a depășit adesea 10% pe an) este esențialmente bazată pe exportul de bunuri de mare consum la prețuri mici³⁹. Astăzi, China este o mare putere economică și se impune ca putere financiară, militară și culturală. În dezvoltarea sa, China a beneficiat și de un context favorabil pe plan extern sfârșitului Războiului Rece și apariției fenomenului globalizării. Integrarea economică și creșterea relațiilor economice s-au realizat datorită acestui fenomen. Acest fenomen a permis dezvoltarea Chinei care, în ultimii 20 de ani, a redus numărul săracilor cu patru sute de milioane de oameni, după estimările Băncii Mondiale⁴⁰. Forța de producție a Chinei a crescut datorită mai multor factori: flux masiv de investiții străine, piață globală, intensificarea comerțului internațional⁴¹.

---

³⁷ Mirela Atanasiu, „Rolul Ucrainei în politica expansionistă a Federației Ruse”, în revista *Gândirea Militară Românească* nr. 4/2014, Statul Major General al Armatei României, 2014, p. 155.

³⁸ *Criza din Ucraina – consecința secolelor de arbitraj politic*, 8 mai 2014, <http://www.cotidianul.ro/criza-din-ucraina-consecinta-secolelor-de-arbitrariu-geopolitic-233178/>, accesat la 05.12.2014.

³⁹ Maurice Tematio, *BRICS et les économies émergentes*, p. 2, 12 iunie 2011, disponibil online la: <http://tematio.blogspot.com/2011/06/brics-et-les-economies-emergentes.html>, disponibil online la 06.01.2015.

⁴⁰ Paul Dobrescu, *Violența Globalizării*, Editura Institutul European, Iași, 2010, p. 15.

⁴¹ *Ibidem*, p. 24.

Pentru a avea și a susține o economie puternică trebuie să ai resurse. China este un mare producător, dar și un mare consumator de resurse. China își asigură 60% din necesarul de petrol din Orientul Mijlociu și de aceea este atât de atentă la evoluțiile din regiune și se implică, inclusiv cu asistență militară, în state precum Iran și Siria. Dar mai importă și din Africa și Asia Centrală. În acest context, în China se pune problema creșterii insecurității energetice. Insecuritatea energetică poate deveni vulnerabilitatea esențială a dezvoltării Chinei deoarece fără o bază solidă energetică China nu se va putea dezvolta în viitor.

Analiștii Băncii Mondiale au arătat că, în prezent, China se confruntă cu patru mari provocări⁴²: creșterea inegalității, profunda și grava degradare a mediului, îmbătrânirea societății, rigiditatea politicii externe⁴³. Pentru a diminua efectele acestor provocări, al douăsprezecelea Plan Cincinal (2011-2015) și-a propus ca scopuri: implementarea unor reforme orientate către piață, stimularea modelului de dezvoltare, reducerea diferențelor și inegalităților și începerea unor reforme structurale⁴⁴. Pentru a avea un viitor bun, China trebuie să-și rezolve marea problemă: inegalitatea regională. În țară există mai multe Chine, una supertehnologizată și avansată și una aflată în Evul Mediu, aceste discrepanțe vor avea efect negativ pe termen lung și vom vedea mai jos cum. Banca Mondială și guvernul chinez au alcătuit un raport intitulat *China 2030*, în care se analizează ce măsuri vor fi luate pentru ca țara să se dezvolte în continuare. Măsurile cele mai importante de luat în seamă sunt: liberalizarea pieței și promovarea competiției. Tot acest raport stipulează că guvernul chinez trebuie să genereze bunuri intangibile ca legi, standarde și politici⁴⁵. Guvernul chinez poate să dezvolte un cadru instituțional, prin care să se producă dezvoltarea. Fără un cadru propice, dezvoltarea nu poate avea loc, iar fără dezvoltare China este condamnată la veșnica poziție de putere emergentă.

În ce privește rolul geopolitic al Chinei, aceasta prezintă un set unic de provocări și posibilități pentru dezvoltarea economică, securita-

---

⁴² The World Bank, *China 2030. Building a Modern, Harmonious, and Creative Society*, Development Research Center of the State Council, The People's Republic of China, 2013, pp. 77-78.

⁴³ Justin Yifu Lin, *The Future of China's Growth*, 12 martie 2012, disponibilă online la: <http://www.project-syndicate.org/commentary/the-future-of-china-s-growth>, accesat la 05.01.2015.

⁴⁴ Ibidem.

⁴⁵ Cf. Justin Yifu Lin, *op. cit.*

tea și stabilitatea globală, statutul său afectând atât interesele Europei cât și ale comunității internaționale pe ansamblu.

Neingerința în problemele altor state este una dintre cele cinci principii ale coexistenței pașnice vehiculate de politica externă a Chinei. Dar în contextul adaptării la lumea tot mai globalizată și interdependentă, urmărindu-și interesele economice și de securitate, prin politica externă actuală, se observă cum marea putere asiatică începe să își schimbe intențiile la nivel global devenind mai incisivă în acțiuni. De altfel, într-un studiu al Institutului de Cercetare a Păcii Internaționale din Stockholm, din 2014, se precizează că „mulți specialiști chinezi se așteaptă ca globalizarea intereselor Chinei să ducă la transformări în politica națională de apărare a Chinei și la evidențierea cu prioritate a importanței puterii sale navale”⁴⁶. De asemenea, China face eforturi pentru promovarea unui nou concept de securitate. Acest concept, așa cum a fost prezentat de generalul Wang Guanzhong, Locțiitorul Șefului Departamentului Statului Major al Armatei Chineze de Eliberare a Poporului, „este un efort de a redefini ideea de securitate în condiții care consideră China ca fiind un furnizor de securitate regională și SUA ca fiind un outsider supra-insistent care amenință să submineze securitatea regională a Asiei de Est”⁴⁷. Același general declara în cadrul celei de-a Patra Sesiuni Plenare a Dialogului Shangri-La 2014 „China este o forță constructivă, proactivă și pozitivă pentru pacea și securitatea din Asia”⁴⁸ demonstrând aceasta prin valorile promovate: „dezvoltare pașnică, dreptate și justiție, dialog și cooperare, securitate și dezvoltare economică”⁴⁹ și acțiunile întreprinse: „schimburi militare amicale și cooperare cu statele de pe axa Asia-Pacific, participarea la apărarea multilaterală regională și la securitatea prin cooperare, rezolvarea disputelor terito-

---

⁴⁶ Mathieu Duchâtel, Oliver Bräuner, Zhou Hang, *Protecting China's Overseas Interests. The Slow Shift away from Non-interference*, SIPRI Policy Paper nr. 41, Iunie 2014, Solna, Sweden, p. 6, disponibil online la: <http://books.sipri.org/files/PP/SIPRI41.pdf>, accesat la 12.12.2014.

⁴⁷ David Cohen, „In a Fortnight. ‘A Clash of Security Concepts’: China’s Effort to Redefine Security”, în *China Brief. A journal of analysis and information*, Volume XIV, Issue 11, June 4, 2014, p. 1, Disponibil online la: http://www.jamestown.org/uploads/media/China_Brief_Vol_14_Issue_11.pdf, accesat la 06.01.2014.

⁴⁸ *Major Power Perspectives on Peace and Security in the Asia-Pacific: General locotenent Wang Guanzhong*, în cadrul Summit-ului de Securitate Asiatic IISS, iunie 2014, disponibil online la: <https://www.iiss.org/en/events/shangri%20la%20dialogue/archive/2014-c20c/plenary-4-a239/wang-guanzhong-2e5e>, accesat la 06.01.2015.

⁴⁹ Idem.

riale, suverane și urmărirea drepturilor și intereselor maritime”⁵⁰. Putem conchide că există trei tendințe esențiale în politica externă a Chinei care afectează modul în care se formulează politicile externe chineze și modul de interacțiune cu lumea exterioară. Acestea sunt: autoritatea fracturată, nivelul de internaționalizare acceptat de societatea civilă și interesele strategice urmărite.

2.1.3. Japonia

Deși este o țară mică și esențial muntoasă, Japonia a conștientizat faptul că dimensiunea economică constituie un element determinant al asigurării securității sale naționale și un suport pentru susținerea celorlalte dimensiuni sau tipuri de securitate.

Importanța acordată dimensiunii economice în asigurarea și menținerea securității nu a fost diminuată prin trecerea Chinei înaintea Japoniei, ca a doua putere economică a lumii (în 2010, economia japoneză a crescut cu 0,7% pe an în ultimul trimestru al anului 2013, în mod substanțial mai lent decât creșterea Chinei de 7,7%)⁵¹, deși, *World Factbook* a CIA, în estimările pentru 2013, vedea Japonia din punct de vedere al PIB-ului (raportat la puterea de cumpărare) pe locul 3 după China și India⁵². Drept pentru care, în Japonia a fost lansat programul „Abenomics”⁵³ pentru a scoate economia niponă din deflație urmărind în același timp revitalizarea relației cu SUA și promovarea intereselor proprii teritoriale și maritime în regiune.

În *Strategia de Revitalizare a Japoniei* emisă în 24 iunie 2014, se sublinia că datorită Abenomics „puterea economiei japoneze este în curs de restaurare, așa cum se arată în indicatorii economici ce exprimă creșterea reală a PIB-ului, situația ocupării forței de muncă și nivelul

---

⁵⁰ Idem.

⁵¹ Katie Holliday, *Why China's economy is still lagging Japan*, 23 aprilie 2014, disponibil online la: <http://www.cnn.com/id/101604617#>, accesat la 12.12.2014.

⁵² The World Factbook, *Country Comparison: GDP (Purchasing Power Parity)*, disponibil online la: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2001rank.html>, accesat la 06.01.2015.

⁵³ Denumirea de „Abenomics” provine de la programul economic inițiat de primul-ministru Shinzo Abe. Elementele-cheie ale programului economic pot fi rezumate la trei direcții: relaxare monetară accentuată, o politică fiscală robustă și politici de creștere pentru a impulsiona investițiile private. A se vedea pe larg: *The 3 Arrows of Abenomics Explained!*, disponibil online la: <http://www.tofugu.com/2014/09/19/the-3-arrows-of-abenomics-explained/>, accesat la 10.11.2014.

investițiilor de capital”⁵⁴. De asemenea, sunt stabilite unele măsuri politice cheie pentru redresarea economică a Japoniei „restaurarea capacității sale de profit, cultivarea resurselor umane prin promovarea participării sociale a femeilor și reformarea stilurilor vechi de lucru, cultivarea industriilor pentru a deveni motoare noi de creștere și de sprijinire a comunității regionale, revitalizarea a IMM-urilor și structurii economice regionale”⁵⁵. În ce privește politica de securitate națională, în iunie 2014, guvernul nipon a lansat *Defense White Paper* (Carta Albă a Apărării), care prevede o creștere a cheltuielilor pentru apărare, cu 0,8%, adică 52 de miliarde de dolari, precum și creșterea bugetului Pazei de Coastă cu 1,9%, respectiv 2,1 miliarde de dolari⁵⁶. În Carta Albă Anuală pentru 2014, mediul de securitate internațional este văzut ca fiind „din ce în ce mai sever”⁵⁷. De asemenea, faptul că în prima parte a Cartei este prezentat mediul de securitate înconjurător nipon ca „încorporând diverse provocări și factori destabilizatori, care devin tot mai tangibili și acuți”⁵⁸ denotă îngrijorarea oficialilor legată de emergența unei posibile agresiuni provenite din imediata sa vecinătate. În același document, se vede clar că statul nipon percepe că cea mai mare amenințare pentru securitatea sa regională este reprezentată de „conflictele între țări ... ce pot provoca schimbări majore în mediul de securitate din vecinătatea Japoniei”⁵⁹, conflicte care nu au ieșit din discuție după încheierea Războiului Rece, așa cum s-a întâmplat în Europa. Printre factorii declanșatori ai unor astfel de conflicte inter-statale se numără revendicările teritoriale și tendințele de reunificare ale unor foste entități teritoriale.

2.1.4. India

Pentru devenirea Indiei de astăzi, triada relațională strategică dintre India, Pakistan și China din a doua jumătate a secolului al XX-lea

---

⁵⁴ *Japan Revitalization Strategy Revised in 2014 - Japan's challenge for the future* -, iunie 2014, p. 10, disponibil online la: <http://www.kantei.go.jp/jp/singi/keizaisaisei/pdf/honbunEN.pdf>, accesat la 26.12.2014.

⁵⁵ *Idem*, pp. 5-14.

⁵⁶ *Quo Vadis „Al Treilea Război Mondial”*, 30 decembrie 2013, disponibil online la: <http://www.rumaniamilitary.ro/quo-vadis-al-treilea-razboi-mondial>, accesat la 12.11.2014, ora 13.20.

⁵⁷ *Annual White Paper 2014*, Foreword, p. 1, disponibil online la: http://www.mod.go.jp/e/publ/w_paper/pdf/2014/DOJ2014_Foreword_web_1031.pdf, accesat la 13.11.2014, ora 8.30.

⁵⁸ *Ibidem*, Part 1. Security Environment Surrounding Japan, p. 2.

⁵⁹ *Idem*.

a fost esențială - China și Pakistan, aflate într-o relație de prietenie și inamici declarați ai Indiei -, context care a definit distribuția puterii și centrul de gravitate al relațiilor regionale. Cele trei statele sunt legate între ele, iar acțiunile lor reflectă problemele strategice și culturale într-o zonă geopolitică volatilă.

India este unul dintre actorii cu vizibilitate înaltă la nivel mondial fiind un stat de interes public, politic și academic pentru comunitatea internațională. De fapt, statul indian reprezintă „în esența sa, o putere emergentă”⁶⁰, fiind și una dintre cele mai noi puteri nucleare. De asemenea, India se află în competiție directă cu celelalte state ale Asiei Centrale pentru supremația regională, dar și în calitate de principal element de contrapondere la intervenția altor puteri globale în zona sa de interes strategic. India are și potențial strategic având rol important în comunitatea de afaceri internațională dar se constituie și într-o putere culturală de clasă mondială (în materie de idei inovative, cercetare tehnologică, producție cinematografică etc.). Drept pentru care, în viitor, India va juca un rol deosebit în geopolitica asiatică și nu numai. Dar, sunt și elemente care aduc amenințări securității Indiei de exemplu: „arcul de instabilitate” care înconjoară India din toate părțile și care este probabil cel mai periculos din lume⁶¹, apropierea de epicentrul turbulențelor islamice, lipsa apei și hranei și adăpostului pentru o parte mare a populației, dar și efectele deja resimțite ale încălzirii globale.

2.1.5. Turcia

Statul turc are o poziție strategică remarcabilă fiind situat pe axele terestre Europa de Sud-Est – Orientul Apropiat și Mijlociu și Caucaz – Mediterana, Marea Neagră – Marea Mediterană și pe axa navală Marea Mediterană – Marea Neagră – Europa de Est și de Nord dar și prin controlul asupra strâmtorilor Bosfor și Dardanele. De asemenea, conducte importante de petrol și gaze traversează deja Anatolia și altele sunt proiectate a fi construite. Oleoductul Baku-Tbilisi-Ceyhan are 1800 km și o capacitate de un milion de barili pe zi, adică 1,5% din consumul mondial. Gazoductul Baku-Tbilisi-Erzürum are 700 km și transportă 8 miliarde de metri cubi pe an, dar se prognozează că potențialul săi va

---

⁶⁰ Emilian Kavalski, *India and Central Asia. The MythMaking and International Relations of a Rising Power*, I.B.Tauris Publishers, London, New York, 2010, p. 3.

⁶¹ Rajiv Sikri, *Challenge and strategy. Rethinking India's Foreign Policy*, SAGE Publication India Pvt. Ltd., India, 2009, pp. 12-13.

crește la 20 de miliarde. Oleoductul Kirkuk-Ceyhan, de 970 km, asigură 1,6 milioane de barili pe zi⁶². Nu este neglijat nici faptul că din 1952, Turcia deține statutul de membru al NATO și că găzduiește Comandamentul NATO al Forțelor Terestre de la Izmir și radarul AN / TPY-2, ca parte a sistemului antirachetă al NATO (din 2014). Așa cum se arată și în *CIA World Factbook*, armata turcă rămâne concentrată pe amenințările care provin din imediata sa vecinătate: războiul civil sirian, acțiunile F. Ruse în Ucraina și insurgența PKK. De asemenea, Ankara se opune puternic creării unei regiune autonome kurde în Irak.

Principalele amenințări interne primare sunt enumerate ca fiind fundamentalismul și separatismul și extremismul de stânga. În cadrul programului „Forța 2014” s-a inițiat o restructurare a Comandamentului Turc al Forțelor Terestre care urmărește crearea de forțe cu 20-30% mai reduse dar cu soldați mai bine instruiți organizați în unități mai mobile, cu capacitate de foc crescută și cu posibilitate de participare la operațiuni comune și combinate.

2.1.6. Coreea de Sud

Teritoriul pe care se întindea Coreea unită era situat geografic între state mai mari și mai puternice ceea ce a determinat necesitatea ca aceasta să-și caute aliați puternici. Presiunile au fost tot timpul mari din partea SUA, Rusiei și Chinei care își disputau hegemonia în regiunea Asiei de Sud-Est. După separarea celor două Corei fiecare dintre ele și-a căutat câte un protector, Astfel Coreea de Nord, cu o politică mai agresivă a continuat alianța cu China iar Coreea de Sud, mai pașnică, a căutat un aliat puternic care să o protejeze de agresiuni externe și s-a încredințat SUA. Dar, politicile de înarmare ale Chinei și Japoniei au determinat-o pe Coreea de Sud să se înarmeze parțial și din teama de a nu fi nepregătită în situația izbucnirii unui posibil conflict chino-japonez.

Coreea de Sud a deținut un loc nepermanent (2013-2014) în Consiliul de Securitate al ONU și va găzdui Jocurile Olimpice de Iarnă din 2018. Tensiuni grave cu Coreea de Nord au punctat relațiile inter-coreene, în ultimii ani, inclusiv atacurile nord-coreenilor asupra unei nave și o și insulă sud-coreene în 2010, testele nucleare și închiderea temporară a Complexului industrial Inter-coreean Kaesong în 2013.

---

⁶² *Turcia, noul pivot geopolitic pentru Orientul Mijlociu*, <http://geopolitics.ro/turcia-noul-pivot-geopolitic-din-orientul-mijlociu/>, accesat la 04.01.2015.

2.1.7. Coreea de Nord

Istoria Coreii de Nord include o multitudine de provocări militare regionale legate de proliferarea produselor militare, dezvoltarea de rachete cu rază lungă de acțiune, desfășurarea de programe ce produc arme de distrugere în masă, inclusiv testări de dispozitive nucleare în 2006, 2009 și 2013. Nu este de neglijat pentru comunitatea internațională nici efectivul său de forțe armate convenționale masive.

Așadar, Coreea de Nord este un stat problematic pe care, recent, după inițierea unui atac cibernetic cu efecte grave, SUA l-au sancționat „ca răspuns la acțiunile și politicile provocatoare, destabilizatoare și represive pe care Guvernul Coreei de Nord le desfășoară, în special la atacul cibernetic distructiv și coercitiv asupra *Sony Pictures Entertainment*”⁶³. Mai mult, ministrul apărării sud-coreean declara, la începutul anului 2015, că „statul coreean de nord are capacitatea de a amenința, cu rachetele sale Taepodong-2 de rază lungă, chiar și teritoriul american”⁶⁴. Acesta este un argument în plus pentru care comunitatea internațională trebuie să o țină sub control și să confrunte provocările în materie de terorism, insurgență, proliferare nucleară sau degradare a mediului înconjurător⁶⁵ provenite dinspre aceasta.

2.2. Forme de manifestare ale securității colective asiatice

În Asia, problemele de securitate sunt abordate relativ similar ca în Europa, la nivel global. Astfel, ca urmare a faptului că provocările de securitate și factorii destabilizatori sunt percepuți ca fiind diverși și cuprinzători, s-a ajuns la concluzia că unei singure țări îi este dificil să abordeze individual amenințările la adresa securității proprii drept pentru care se urmărește ca țările care împărtășesc interese comune de menținere a stabilității și păcii regionale și globale să găsească soluții de a

---

⁶³ Bogdan Stănescu, *SUA sancționează Coreea de Nord după atacul cibernetic asupra Sony Pictures*, 2 ianuarie 2015, disponibil online la: <http://www.mediafax.ro/externe/sua-sanctioneaza-coreea-de-nord-dupa-atacul-cibernetic-asupra-sony-pictures-13745956>, accesat la 06.01.2015.

⁶⁴ North Korea's Missiles Able to Reach US Mainland: South Korea, 6 ianuarie 2015, disponibil online la: http://www.globalsecurity.org/wmd/library/news/dprk/2015/dprk-150106-sputnik01.htm?_m=3n%2e002a%2e1309%2eml_0ao0696k%2e177z, accesat la 07.01.2015.

⁶⁵ David C. Kang, *China Rising: Peace, Power and Order in East Asia*, Columbia University Press, New York, USA, 2007, p. 184.

răspunde împreună, în mod activ și în strânsă coordonare. O diferență conceptuală în ce privește țările continentului asiatic comparativ la cele europene este aceea că în viziunea proprie acestea pun accent pe forțele navale în strategiile de apărare și securitate naționale și regionale. Așadar, legătura și condiționarea reciprocă crescândă dintre state, precum și globalizarea sunt fenomene care determină schimbări atât în ce privește descoperirea unor interese comune de securitate sau amenințări comune ce generează crearea de asocieri colective ale statelor în vederea atingerii de scopuri comune.

2.2.1. Organizații regionale de securitate manifeste în spațiul asiatic

Securitatea spațiului asiatic reprezintă un obiectiv important al statelor din regiune fapt pentru care, pentru putea contracara noile amenințări de securitate asimetrice, s-a apelat la forme diferite de cooperare de la cele simple, bilaterale, până la forme multilaterale cu obiective complexe în care participă o serie de actori regionali cu interese convergente în această materie.

2.2.1.1. CSTO

Cea mai importantă formă de cooperare în materie de securitate de pe continentul asiatic este reprezentată de *Organizația Tratatului de Securitate Colectivă (CSTO)* în care participă în prezent Federația Rusă, Armenia, Belarus, Kazahstan, Kirghizstan, Tadjikistan și Uzbekistan. Obiectivele CSTO sunt enumerate a fi legate de „consolidarea păcii, securității și stabilității internaționale și regionale, protejarea independenței statelor membre în cadrul colectiv, precum și a integrității teritoriale și suveranității statelor membre, pentru realizarea cărora statele membre preferând mijloace politice”⁶⁶. Prin aceasta se urmărește consolidarea autorității politice și pozițiilor membrilor săi pe scena internațională și oferirea unui cadru de stabilitate și securitate la nivel internațional și regional.

Membrii CSTO au aprobat și semnat un proiect de decizie privind formarea Forțelor Colective de Reacție Rapidă (CRRF), la 4 februarie, 2009, care ar trebui să fie utilizate pentru „respingerea unor eventuale

---

⁶⁶ *Charter of the Collective Security Treaty Organization*, Art. 3, 7 octombrie 2002, disponibil online la: http://www.odkb-csto.org/documents/detail.php?ELEMENT_ID=1896, accesat la 16.01.2015.

agresiuni militare, efectuarea unor operații speciale, antiterorism, lupta împotriva criminalității transnaționale și a traficului de droguri dar și neutralizarea efectele dezastrelor naturale”⁶⁷. Mai mult, la o conferință de presă a liderilor CSTO din Moscova ce a avut loc în 30 ianuarie 2015, sunt prevăzute a se desfășura un număr de exerciții militare de mare amploare la care să participe aceste forțe de reacție rapidă colectivă, forțe de menținere a păcii serviciile anti-drog și agențiile de aplicare a legii ale statelor membre ale organizației de securitate colectivă.

Se consideră că esența tratatului CSTO, conținutul și formele sale de cooperare, precum și pozițiile declarate predetermină posibilitatea reală pentru această organizație de a deveni o parte integrantă a unui sistem comun și cuprinzător de securitate colectivă pentru Eurasia.

2.2.1.2. SCO

Organizația de cooperare de la Shanghai (SCO) reprezintă o formă colectivă de prezervare a securității, și nu numai, urmărind concomitent și realizarea unor scopuri politice și economice. Organizația conține o serie de participanți astfel⁶⁸: 6 state membre, 5 state cu statut de observator, 3 state partenere de dialog și 3 state invitate.

Inițial, obiectivele Organizației de Cooperare de la Shanghai au fost concentrate pe domeniul activităților inter-regionale reciproce privind combaterea actelor de terorism, separatismului și extremismului în Asia Centrală. În iunie 2002, a fost semnată Carta Organizației de Cooperare de la Shanghai în cadrul Summit-ului organizației din Sankt Petersburg, intrând în vigoare la 19 septembrie 2003. În prezent acesta este documentul care conține obiectivele, principiile, structura și activitățile majore ale organizației. Așadar, conform Cartei SCO pe lângă cele tradiționale apar scopuri și sarcini ale organizației precum⁶⁹: „consolidarea încrederii reciproce, prieteniei și buneii vecinătăți între statele membre; consolidarea cooperării multidisciplinare în menținerea și consolidarea păcii, securității și stabilității în regiune și promovarea unei

---

⁶⁷ *CSTO to hold large-scale training exercises in 2015*, 30 ianuarie 2015, disponibil online la: <http://charter97.org/en/news/2015/1/30/137600/>, accesat la 15.01.2015.

⁶⁸ *Welcome to SCO Website*, disponibil online la: <http://www.sectsc.org/EN123/>, accesat la 16.01.2015.

⁶⁹ *Charter of the Shanghai Cooperation Organization*, 2002, Art 1, disponibil online la: <http://www.sectsc.org/EN123/show.asp?id=69>, accesat la 16.01.2015.

noi ordini internaționale politice și economice democratice, echitabile și rațional; încurajarea cooperării regionale eficiente în domenii cum ar fi politica, comerțul și economia, apărarea, aplicarea legii, protecția mediului, cultura, știința și tehnologia, educația, energia, transportul, creditelor și finanțelor, precum și în alte domenii de interes comun; coordonarea abordării integrării în economia mondială ... cooperarea în prevenirea conflictelor internaționale și în soluționarea pașnică a acestora; căutarea în comun de soluții la problemele secolului XXI”.

Așa cum arată și ultimul Comunicat emis în urma întâlnirii Consiliului Inter-ministerial al statelor membre SCO problematicile considerate ca având cea mai mare importanță sunt cele economice și în mod esențial cele legate de relansarea economică a regiunii după perioada de criză economico-financiară care a afectat întreaga planetă. Așadar, un scop imediat este reprezentat de dezvoltarea economică susținută, iar scopurile legate de amenințările de securitate de tip militar (conflicte, terorism, contrainsurgențe, revolte etc.) sunt trecute în plan secundar între prioritățile organizației.

2.2.1.3. GUAM

Georgia, Ucraina, Azerbaidjan și R. Moldova s-au organizat în GUAM, o organizație ce urmărește instaurarea democrației și dezvoltarea economică, precum și cooperarea în sfera aplicării legii și securității. Toate statele GUAM au probleme interne datorate secesiunii etnice și intervenției rusești. Astfel, *Ucraina* a pierdut Crimeea în 2014 în urma invaziei rusești, și pe teritoriul căreia în est și sud se desfășoară și în prezent un război civil alimentat de la Moscova. În *Georgia*, în Abhazia și Tskhinvali, după ce în 2008 trupele rusești au intervenit militar, situația a rămas problematică. *Republica Moldova* are probleme mari în Transnistria datorate cetățenilor ruși care își doresc separarea de statul suveran și alipirea la F. Rusă. *Azerbaidjanul* are probleme secesioniste care se activează sporadic în Nagorno-Karabah. Natura prelungită a conflictelor cauzate în GUAM de provocări de securitate vechi și noi au început să evolueze spre forme accentuate precum: terorism, separatism agresiv, crimă organizată, trafic de ființe umane, trafic de droguri, precum și proliferarea armelor de calibru mic și armament ușor pe teritoriile care au rămas în afara controlului autorităților legitime centrale.

2.2.1.4. Consiliul Turcic

Statele membre ale Consiliului Turcic, creat în 2009, sunt Turcia, Azerbaidjan, Kazahstan și Kirgizstan. Cele două state turcice rămase, Turkmenistan și Uzbekistan nu sunt încă membre oficiale ca urmare a atitudinii lor neutre, dar sunt posibile membre viitoare ale Consiliului. Acesta își propune ca, pe baza moștenirii culturale comune, să se realizeze o cooperare cuprinzătoare între statele turcice dar și un cadru întrunit pentru pace și stabilitate în regiune.

Acordul Nakhchivan realizat în conformitate cu prevederile Cartei ONU propune ca scopuri organizaționale în materie de securitate⁷⁰: „întărirea cooperării, prieteniei, și bune vecinătăți reciproce între statele membre; menținerea păcii, întărirea securității și în regiune și în lume pe ansamblu; căutarea de poziții comune în problemele externe de interes reciproc, inclusiv în cadrul organizațiilor sau forurilor internaționale; coordonarea acțiunilor pentru combaterea terorismului și separatismului, extremismului, traficului de persoane și droguri, dar și sprijinirea poliției internaționale în menținerea controlului asupra traficului ilicit de narcotice și substanțe psihotrope ...”.

2.2.2. SUA în relații bilaterale pe continentul asiatic

Implicarea SUA pe axa Asia-Pacific, a dus la crearea unei serii de relații speciale, cele mai importante fiind cele constituite cu puterile emergente ale spațiului asiatic: SUA - Japonia, China – SUA, SUA - India.

2.2.2.1. Relația SUA - Japonia

Japonia încă deține o relație specială cu SUA, fapt exprimat și în Carta sa Albă Anuală pentru 2014 considerând că acestea „continuă să joace un rol important în menținerea păcii și stabilității mondiale prin puterea lor militară și economică, ca și prin «puterea lor soft» provenind din valorile și cultura lor, care fac această națiune cea mai puternică din lume, pe ansamblu, deși influența sa relativă în comunitatea internațio-

---

⁷⁰ *Nakhchivan Agreement on the Establishment of the Cooperation Council of Turkic Speaking States*, 3 octombrie 2009, Art. 2, disponibil online la: <http://www.turkpa.org/documents/Nakhchivan%20Agreement.pdf>, accesat la 19.01.2015.

nală suferă modificări”⁷¹. Specialiștii consideră că „există semne de netăgăduit în competiția pentru securitate în Asia de Est ordinea dominată de SUA nu mai este actuală ca urmare a provocării în creștere a Chinei și a relativei slăbiciuni a SUA și Japoniei”⁷². În acest context, securitatea regională este fragilă și un eșec al diplomației americane în a se adapta la noile realități manifestate în echilibrul de putere sau al celei chineze în agrearea intereselor îndelungate ale SUA și Japoniei ar putea pune în pericol promisiunea unui secol asiatic și ar putea duce la destabilizări și conflicte sângeroase în Asia de Est provocând consecințe grave în planul securității globale.

2.2.2.2. Relația SUA - India

Relația SUA-India în materie de cooperare în domeniul securității a crescut în ultimul deceniu pentru a deveni o componentă cheie a parteneriatului bilateral global. De la semnarea Noului Cadru de Cooperare Defensivă în 2005, SUA și India au făcut progrese remarcabile în relațiile lor de apărare. În prezent, India desfășoară mai multe exerciții militare anuale cu SUA decât orice altă țară, vânzările cumulate din industria de apărare au crescut de la zero la mai mult de 8 miliarde de dolari iar schimburile la nivel înalt pe probleme de apărare au crescut substanțial⁷³. Au fost, de asemenea noi oportunități de cooperare în materie de securitate patrie, inclusiv stabilirea dialogului SUA-India pentru Securitate Internă. Mai mult, guvernul SUA a făcut o prioritate regională din crearea unui Coridor Economic Indo-Pacific ce urmărește conectarea Indiei, Nepalului și Bangladesh-ului cu Myanmar și Thailanda, ceea ce asigură conectivitatea Asiei de Sud-Est cu N-E Indiei. Ulterior, China invita India la un Parteneriat Indo-Pacific bazat pe interesele comune legate de dezvoltarea de noi rute de transport în Europa și evitarea doctrinei SUA „de pivot al Asiei” (de reorientare a politicii externe

---

⁷¹ *Annual White Paper 2014*, Security Environment Surrounding Japan, p. 2, disponibil online la: http://www.mod.go.jp/e/publ/w_paper/pdf/2014/DOJ2014_Foreword_web_1031.pdf, accesat la 13.11.2014, ora 10.30.

⁷² Alan Dupont, *An Asian Security Standoff*, Issue May-June 2012, disponibil online la: <http://nationalinterest.org/article/asian-security-standoff-6804>, accesat la 23.12.2014.

⁷³ Center for Strategic and International Studies, *U.S.-India Security and Defense Cooperation. Part of the: Past India Chair Projects*, 3 ianuarie 2015, disponibil online la: <http://csis.org/program/us-india-security-and-defense-cooperation>, accesat la 03.01.2015.

americane dinspre regiunea Europa/Orientul Mijlociu spre regiunea Asia de Sud/Est).

2.2.2.3. *Relația SUA - China*

În ce privește relația SUA-China, fostul consilier pe probleme de apărare al președintelui Carter al SUA, Zbigniew Brzezinski, luând în calcul ce spunea președintele Obama la Beijing, în 2013, considerând China ca fiind un partener în menținerea ordinii internaționale și nu în subminarea ei, spunea că această idee trebuie împinsă mai departe către crearea unei Carte a Pacificului⁷⁴. O alianță globală între SUA și China ar rezolva problemele actuale de securitate ale omenirii creând un contrabalans strategic la acestea. Nu este neglijat nici faptul că această nouă situație creată ar avantaja ambele mari puteri, așadar există o comuniune de interese materializată într-o astfel de Cartă. SUA ar avea un partener cu care să poată împărți povara menținerii păcii și stabilității globale iar China și-ar realiza obiectivul strategic primordial de a ajunge la statutul de superputere globală, nu numai economic, ci și din punct de vedere politic și al lărgirii sferei sale de influență.

2.3. Tipuri de conflicte în spațiul asiatic

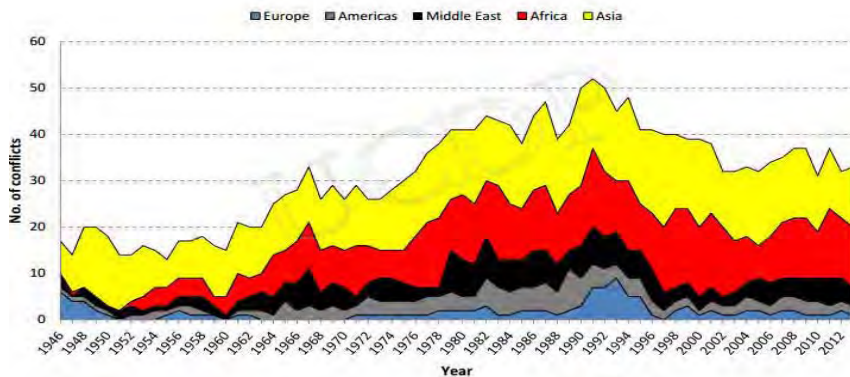
Mediul de securitate global suferă o profundă interdependență reciprocă între națiuni, ca urmare a globalizării și inovării tehnologice accelerate. Drept pentru care, există riscul tot mai mare ca o provocare de securitate dintr-o singură țară sau regiune să se poată dezvolta rapid și să ia forma unei amenințări de securitate. Conflictele astfel izbucnite și dezvoltate în plan regional pot constitui reali factori destabilizatori pentru securitatea întregii comunități internaționale.

Conflictualitatea unei regiuni este determinată de o serie de indicatori dintre care cei mai importanți sunt: numărul și intensitatea conflictelor armate ce s-au desfășurat sau se desfășoară într-un spațiu geopolitic, tipul și durata conflictelor active, numărul de victime înregistrate, numărul cazurilor de abuzuri de drept asupra categoriilor de persoane protejate (copii, femei etc.), numărul de persoane strămutate

---

⁷⁴ Nathan Gardels, *Brzezinski: Why We Need a U.S.-China 'Pacific Charter' for Global Stability*, 11 octombrie 2014, disponibil online la: http://www.huffingtonpost.com/nathan-gardels/zbigniew-brzezinski-us-china-charter_b_6133970.html, accesat la 05.01.2015.

sau imigrate în alte state, numărul de azilanți etc. În graficul de mai jos, cercetătorii Departamentului pentru Cercetarea Păcii și Conflictului din Universitatea Uppsala arată că în perioada 1945-2012, continentul în care s-au înregistrat cele mai multe conflicte armate a fost Asia, așadar acesta deține cel mai ridicat potențial conflictual.

Graficul nr. 5 – Conflictele armate după ani (1946-2012) și regiuni

Sursa: Lotta Themnér; Peter Wallensteen, „Armed Conflict, 1946-2013” în *Journal of Peace Research* nr. 51, p. 4, 2014, http://www.pcr.uu.se/digitalAssets/66/66314_1armed-conflict-by-region.pdf

Conflictele din spațiul asiatic se pot împărți în diverse categorii dar cea mai importantă este aceea realizată în funcție de nivelul geopolitic la care se desfășoară, astfel, avem *conflicte extra-statale*, *conflicte intra-statale* (conflicte sub-naționale și conflicte interne) și *conflicte interstatale*.

Conflictele extra-statale (sau extra-teritoriale) se desfășoară între un stat, în calitatea sa de actor al relațiilor internaționale, și o entitate politică nonstatală, de multe ori, pe teritoriul unui alt stat, pe un teritoriu nou încorporat sau un teritoriu controlat de un actor non-statal.

Conflictele intrastatale pot fi definite ca fiind manifestări susținute de violență politică care se desfășoară între grupuri armate organizate ale unui stat național și unul sau mai multe grupări non-statale. Acest tip de conflict, deși se desfășoară între granițele unui stat, are dimensiune internațională pronunțată și potențial de a se extinde și în spațiile învecinate (de exemplu, cazul Siria).

Conflictul sub-național este cea mai răspândită formă, durabilă, și mortală formă de conflict în Asia⁷⁵. Acest tip de conflict afectează mai mult de 131 milioane oameni din Asia de Sud și Sud-Est⁷⁶. Pentru a ne face o idee asupra fenomenului, un studiu realizat de specialiști ai *Asia Foundation* arată că numai „între 1992-2012, au fost înregistrate 26 de conflicte sub-naționale în Asia de Sud și Sud-Est, afectând jumătate din țările regiunii”⁷⁷ (vezi harta de la Anexa nr. 2).

Mediile conflictuale sunt complicate cu atât mai mult în situația unora cu profunde manifestări etnice sau naționaliste. Totuși, conflictele sub-naționale pot avea multiple surse de violență și sunt caracterizate de intersectarea unor conflicte verticale desfășurate între stat și actori non-statali cu unele conflicte desfășurate pe orizontală, în mediul societal, între clanuri sau organizații criminale. Astfel, conflictele ce se desfășoară pe verticală de la baza constituită de organizațiile ilegale alimentează conflictele dintre stat și segmente ale populației generând instabilitate și instigând la violențe în lanț. Studiile arată că procentul înregistrat de conflictele noi (sau crize finalizate în violență) în statele cu antecedente în conflicte violente a crescut în ultimii 50 de ani. Astfel, pe parcursul unui deceniu, aproximativ 90% din toate conflictele noi au apărut în țările cu antecedente conflictuale⁷⁸.

Conflictele interne sunt forme perpetuate de către actori nonstatali care vor să obțină controlul guvernamental asupra unui stat suveran. Printre formele de conflicte interne cu cea mai lungă durată se află cele etnice⁷⁹. În același raport se arată că emergența acestui tip de conflict –

---

⁷⁵ Thomas Parks, Nat Colletta, Ben Oppenheim, *The Contested Corners of Asia. Subnational Conflict and International Development Assistance*, The Asia Foundation, San Francisco, USA, 2013, p. 10.

⁷⁶ *The Asia Foundation: Conflict and Fragile Conditions*, disponibil online la: <http://asiafoundation.org/program/overview/conflict-and-fragile-conditions>, accesat la 8 decembrie 2014.

⁷⁷ În lucrare se precizează că țările incluse în această regiune sunt: Afganistan, Pakistan, India, Nepal, Sri Lanka, Maldive, Bhutan, Bangladesh, Myanmar/ Birmania, Thailanda, Laos, Cambodgia, Vietnam, Filipine, Malaezia, Singapore, Brunei, Indonezia, Timorul de Est și Papua Noua Guinee. Nord-estul Asiei (inclusiv China) și Orientul Mijlociu (inclusiv Iran) nu sunt incluse în acest studiu. A se vedea în detaliu: Thomas Parks, Nat Colletta, Ben Oppenheim, *op. cit.*, p. 7.

⁷⁸ *Idem*, p. 13.

⁷⁹ James D. Fearon, *Why do Some Civil Wars Last So Much Longer Than Others?* în *Journal of Peace Research*, nr. 41, Sage Publication, Peace Research Institute Oslo, Norway, 2004, pp. 275-277.

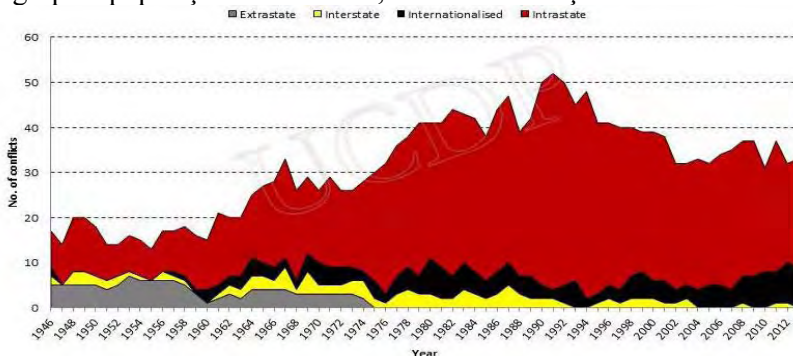
etic – este o constantă în creștere a mediului de securitate asiatic explicând această deducție în tabelul de mai jos.

Perioadă	Procentajul conflictelor etnice în totalul conflictelor interne
1945-1949	53%
1950-1960	74%
1960-1970	71%
1970-1980	67%
1980-1990	81%
1990-2000	83%
2000-2008	100%

Tabelul nr. 5 – Procentajul conflictelor etnice în Asia în perioada 1945-2008

Sursa: Prelucrare după Table 2.1.: Percentage of new internal conflicts that are „ethnic” (global) din Thomas Parks, Nat Colletta, Ben Oppenheim, *The Contested Corners of Asia. Subnational Conflict and International Development Assistance*, The Asia Foundation, San Francisco, USA, 2013.

Diferența dintre conflictele subnaționale și cele interne este de scop, și anume, actorii implicați în conflictele subnaționale nu urmăresc preluarea controlului guvernamental sau reformarea guvernării centrale, ci obținerea unei autonomii mai largi în cadrul unui stat suveran pentru un grup de populație la nivel local, folosind violența armată.

Graficul nr. 6 – Conflictele armate după tipul de manifestare (1946-2012)

Sursa: Armed Conflicts by Type., 1946-2013, disponibil online la: http://www.pcr.uu.se/digitalAssets/66/66314_1armed-conflict-by-type.pdf, accesat la 15.01.2015.

Printre statele Asiei de Sud și Asiei de Sud-Est care conțin pe teritoriul lor zone cu potențial conflictual subnațional se află: Bangladesh-ul (în regiunea *Chittagong Hill Tracts*, între triburile regiunii); Myanmar-ul, unde se manifestă diferite etnii – *kachins*, *karens*, *karenni*, *mons*, *arakan*, *shans* și *zomis* -; India, care are mai multe zone proble-

matice – Assam (etniile *assamese* și *bodos*), Kashmir (etnicii *kashmiris*), Manipur, Mizoram, Nagaland, Punjab (etnia *sikh*) și Tripura; Indonezia (cu areale conflictuale în Aceh, Timorul de Est și Papua); Nepalul (în Limbuwan și Khambuwan, unde sunt active etniile *kiratis*, *mechi* și *sgaramatha* și în Terai (etnicii *madeshi*); Pakistanul (cu regiunea Baluchistan-ului); Papua Noua Guinee, în regiunea Bougainville; Filipine (în Mindanao și Arhipelagul Sulu); Sri Lanka (în nord-estul țării, unde etnicii *hinduși tamili*, care sunt 82% din populația regiunii⁸⁰, desfășoară și în prezent un război civil în urma căruia, în 2012, se înregistrau deja 370.000 persoane strămutate intern⁸¹; Thailanda (în sudul țării, etnicii *musulmani malay* conduc o insurgență armată desfășurând o campanie de epurare etnică).

Conflictele interstatale sunt cele care se desfășoară între entități statale recunoscute de comunitatea internațională. În Asia, în 2013, mai puțin de 20% - 21 - dintre conflictele desfășurate au fost de acest tip⁸². Cele mai comune diferende au avut ca elemente centrale: un teritoriu disputat (13), puterea internațională (9) și resursele în 4 dintre ele.

În Asia de Sud-Est, disputele la frontiera maritimă japoneză au fost continuate cu cele în care sunt implicate alte state precum F. Rusă, Coreea de Sud și China. Republica Populară Chineză și-a întărit patrula maritimă și și-a extins Zona de Identificare a Apărării Aeriene în Marea Chinei de Est, ceea ce s-au suprapus cu diferendul dintre Republica Chineză și Japonia cu privire la insulele Senkaku. Pe de altă parte, în Marea Chinei de Sud, tensiunile care au avut ca motiv resursele și teritoriul s-au transformat în violențe armate. Un alt motiv de îngrijorare îl constituie continua înarmare a marilor actori asiatici: China, Japonia și Coreea de Sud. De asemenea, tensiunile dintre cele două Corei s-au accentuat în contextul în care Coreea de Nord și-a anulat toate pactele de non-agresiune și a închis și Complexul Industrial Kaesong (funcțional în comun cu sudul coreean). Un conflict nou de tip ideologic a izbucnit în Pakistan, în 2013, manifestat prin proteste anticorupție la adresa guvernului.

---

⁸⁰ *Sri Lanka: Conflict Profile*, disponibil online la: <http://www.insightsonconflict.org/conflicts/sri-lanka/conflict-profile/>, accesat la 12.01.2015.

⁸¹ *Idem*.

⁸² Heidelberg Institute, Conflict Barometer 2013, http://hiik.de/de/downloads/data/downloads_2013/ConflictBarometer2013.pdf

Capitolul 3. Tipuri de riscuri și amenințări survenite din spațiul geopolitic asiatic

Analiza de față are ca scop identificarea principalelor tipuri de riscuri și amenințări la adresa securității asiatică. Datorită dinamicii și diversității accentuate a mediului de securitate global în toate dimensiunile sale, riscurile și amenințările sunt de diferite tipuri: sociale, economice, politice, militare, ecologice, tehnologice etc.

Totuși, nu există niciun tip de risc sau amenințare care să nu determine sau să nu fie determinat la rândul său de un alt tip de risc sau amenințare datorită unor fenomene precum efectul de rețea sau efectul de domino tot mai accentuate în lumea actuală tot mai interconectată și interdependentă în care nu mai există sisteme simple de sine stătătoare, ci sisteme complexe deoarece „complexități pot apărea în chiar ceea ce pare a fi situații simple și deterministe”⁸³.

3.1. Risc, amenințare, vulnerabilitate, mediul de securitate – relații conceptuale

Mediul de securitate global este organizat sub forma unui sistem inter-statal în interiorul căruia se desfășoară relații complexe de putere între actori. Filosoful Karl Popper considera că „*sistemele sociale, de la cel mai simplu la cele mai complicate implică, aproape invariabil, interfața complexă a mai multor variabile, efecte ale interacțiunii opace, precum și elemente aleatorii și de variabilitate umană*”⁸⁴. Se constată astfel că subsistemele organizărilor umane au o dialogică complexă între ele existând relații complementare, concurente și antagoniste prin natura elementelor componente ceea ce duce la crearea unei mișcări oscilatorii permanente între stările de entropie și hegentropie ale

---

⁸³ Robert Jervis, “Complex Systems: The Role of Interactions”, în D.S. Alberts and T. Czerwinski, *Coping with the Bounds: Speculations on Nonlinearity in Military Affairs*, Department of Defense Command and Control Research Publication, Washington D.C., 1998, pp. 235-236.

⁸⁴ Robert W. Globber, *Compatibility or Incommensurability: International Relations Theory and Complex Systems Analysis*, University of Maine, p. 1, disponibil online la: https://www.academia.edu/1785370/Compatibility_or_Incommensurability_International_Relations_Theory_and_Complex_Systems_Analysis, accesat la 27.12.2014.

acestora. Așadar, datorită naturii actuale a mediului internațional de securitate se poate trece ușor de la o stare de echilibru către criză sau conflict, de cele mai multe ori prin exploatarea unor vulnerabilități existente în cadrul unui sistem organizat.

Vulnerabilitatea este o slăbiciune; o breșă de securitate care, în cazul în care este exploatarea, poate pune în pericol întregul sistem complex. De obicei, vulnerabilitățile provin din interiorul unui sistem.

În Dicționarul Explicativ Român, lingviștii considerau termenul de risc de a fi „posibilitatea de a ajunge într-o situație periculoasă, de a se confrunta cu o dificultate sau de a fi victima unei pierderi”⁸⁵. De asemenea, riscul este considerat a fi puternic relaționat cu incertitudinea⁸⁶, termenul fiind considerat similar cu cel al pierderii așteptate. *Riscul* are aceeași caracteristică de continuitate ca și conflictul, este peren. De asemenea, riscul este considerat a fi „o amenințare cunoscută”⁸⁷ sau „posibilitatea de a confrunta un pericol sau defecțiune iminentă”⁸⁸. Pe scurt, riscul constă în iminența unei amenințări constituită sub forma „unei expresii a intenției de a impune o situație dezavantajoasă sau încălcarea a drepturilor unei persoane prin mijloace de constrângere”⁸⁹. Astfel, conceptul de amenințare s-ar putea defini ca fiind un pericol iminent, exprimat prin discurs sau fapte.

Amenințarea în sine are elemente constitutive ca: autor, scop, obiectiv și țintă. În contextul conceptului securității intervine relația dintre risc și amenințare prezentată astfel „riscul reprezintă un posibil eveniment care poate produce daune; amenințarea reprezintă o metodă

---

⁸⁵ *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, Editura Univers enciclopedic, ediția a II-a. București, 1998, p. 929.

⁸⁶ Terje Aven, Ortwin Renn, *Risk Management and Governance: Concepts, Guidelines and Applications*, Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, 2010, p. 8.

⁸⁷ S. Dimas, Hans Günter Afes-Press, J. Dean, H. van Ginkel, Úrsula Oswald Spring, Ú. Oswald Spring, V. Shiva, K. Töpfer, Czeslaw Mesjasz, N. Serra, John Grin, Pál Dunay, Navnita Chadha Behera, Béchir Chourou, Patricia Kameri-Mbote, P. H. Liotta, *Globalization and Environmental Challenges: Reconceptualization Security in the 21st century*, vol. 3, “Hexagon Series on Human and Environmental Security and Peace, Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2008, p. 575.

⁸⁸ *Dicționar Enciclopedic Ilustrat*, Editura Cartier, Chișinău, 1999, p. 482.

⁸⁹ Grigore Alexandrescu, *Amenințări la adresa securității*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004, p. 6 (apud: *Webster's Third New International Dictionary of the English Language Unabridged*, vol. III, Editura Merriane-Webster, 1993, p. 2382).

de a iniția un eveniment periculos riscant”⁹⁰. Astfel, securitatea este văzută ca lipsa amenințării.

Riscurile și amenințările actuale la adresa securității sunt hibride, complexe și dinamice precum sistemele pe care le afectează. Și dacă acestea sunt generate sau importate în sisteme cu guvernare fragilă sau economii volatile, precum cele ale majorității statelor emergente asiatice devin cu atât mai acute și mai pasibile de a se produce, reproduce și transfera/ retransfera la nivelul sistemului internațional global cu și mai multă forță cauzând daune ireversibile.

În prezent, liderii civili și militari ai lumii dezvoltate sunt solicitați în permanență să răspundă unor crize sau conflicte complexe, văzute ca amenințări la adresa securității, dar rata succesului în ce privește rezolvarea acestora nu este foarte încurajatoare. Considerăm că un element de bază în analiza crizelor și conflictelor contemporane îl reprezintă analiza cauzelor apariției sau posibilității de apariție a unei crize sau unui conflict, și anume a riscurilor și amenințărilor de securitate existente într-un spațiu geopolitic cu potențial de generare a unor tensiuni, crize sau conflicte. Așadar, riscurile și amenințările reprezintă elemente care sunt direct relaționate conceptelor de criză și conflict.

3.2. Zone de conflict și cu potențial conflictual în Asia

Dinamica accelerată a mediului de securitate generează complexitate sub multiple forme. Astfel, sub impactul globalizării, apariția actorilor nonstatali cu rol în continuă creștere în jocurile de putere internaționale reprezintă o primă latură a complexificării sistemului de relații internaționale. Subsistemele sociale actuale sunt deschise, în continuă dinamică, diverse și neregulate. Fapt ce determină un grad crescut de conflictualitate și ciocniri ale sistemelor în interiorul acestora sau unele cu altele rezultând în crize și conflicte de mai mică sau mare amploare dar din ce în ce mai complexe din punct de vedere al naturii, formelor, modalităților de desfășurare și efectelor lor.

Conflictele violente și guvernarea fragilă reprezintă provocări grave la adresa mediului de securitate, dar și al dezvoltării economice în spațiul asiatic. Am considerat că o analiză pe regiuni de conflictualitate

---

⁹⁰ Mirela Atanasiu, ““Security” concept between internal and international laws” în *Strategic Impact*, no. 3 / 2008, “Carol I” National Defence University, Bucharest, 2008, p. 69.

este cea mai potrivită pentru a identifica amenințările emergente din spațiul asiatic cu potențial de difuzare în mediul de securitate global.

3.2.1. Orientul Mijlociu

Orientul Mijlociu din care fac parte Bahrain, Irak, Iran, Israel, Iordania, Kuweit, Liban, Teritoriile Palestiniene, Oman, Qatar, Arabia Saudită, Siria, Emiratele Arabe Unite și Yemen⁹¹ a avut întotdeauna un grad ridicat de potențial conflictual. Așadar, regiunea a fost întotdeauna un spațiu problematic din mai multe perspective – strategic, economic, cultural, politic etc. – datorită, mai ales, factorilor etnici și religioși și resurselor energetice deținute, elemente care i-au conturat politica regională. Cu toate că bogăția regiunii este distribuită inegal, statele Orientului Mijlociu au înregistrat câteva decenii de progres economic. Astfel, Emiratele Arabe Unite și Israel sunt statele care oferă standardele cele mai înalte de viață pentru populațiile lor, iar Sudan și Yemen se află la extrema cealaltă, înregistrând cele mai grave probleme economice. La ultimele două se alătură și situația incertă a Afganistanului, mai ales în contextul retragerii trupelor NATO din țară.

Din perspectiva securității regiunii, conflictul sirian este considerat a fi cea mai gravă criză umanitară a secolului XXI. Faptul că regimul sirian a utilizat arme chimice asupra propriei populații a adâncit și mai mult conflictul arabo-israelian și a determinat, pentru moment, cooperarea între SUA și Federația Rusă în încercarea comună de a rezolva situația.

Datorită importanței strategice, bazinul râului Orontes este una dintre regiunile cele mai afectate din Siria, ca urmare a emigrației masive a populației siriene din zonă (în alte state precum Egipt sau Turcia)⁹² și distrugerii pe scară largă a acestei regiuni. De asemenea, două treimi din cei patru milioane de locuitori au fost strămutați intern în ultimii trei ani⁹³. Accesul la apa de băut s-a restricționat iar producția

---

⁹¹ World Population Statistics, *Population of Asia 2014*, 14 martie 2014, disponibil online la: <http://www.worldpopulationstatistics.com/population-of-asia-2014/>, accesat la data de 28.12.2014.

⁹² Se discută de aproximativ 14.000 persoane care au fost forțate de împrejurări să își părăsească casele și de pagube materiale în valoare de aproximativ 1,5 mld. dolari.

⁹³ Graduated Institute of International and Development Studies, *Hidden Syrian Crisis: Water*, 12 May 2014, disponibil la: http://graduateinstitute.ch/home/relations-publiques/news-at-the-institute/news-archives.html/_/news/corporate/2014/hidden-syrian-crisis-water, accesat la 12 mai 2014.

agricolă s-a diminuat cu 70% ca rezultat a insuficienței apei pentru irigații⁹⁴. Și conflictul israeliano-palestinian continuă să genereze insecuritate în regiune care iradiază și în planul securității globale, negocierile pentru crearea a două state în cadrul aceluiași teritoriu, trecând printr-un moment de impas⁹⁵, așa cum declară oficialii ONU.

Începutul lui 2014 aducea în atenție o multitudine de probleme - politice, economice și sociale, iar pentru perioada imediat următoare se preconizează apariția altora noi de natură recrudescență. O astfel de problemă este cea din Kidal, un oraș în partea de nord a Mali, unde situația se deteriorează rapid. Încă din 2012, statul Mali încearcă să se refacă după o serie de evenimente negative: o lovitură de stat, resurgența trupelor rebele de tuaregi și reclamarea părții sale nordice de teritoriu de către radicaliștii islamiști. Situația actuală din Mali amenință să afecteze toate țările din zonă.

Pe acest fond de insecuritate și instabilitate regională, SUA, împreună cu țările din NATO, și-au retras trupele din teatrul de operațiuni din Afganistan la sfârșitul anului 2014. Pentru acest moment, trupele SUA și NATO au pregătit circa 350.000 de afgani care fac parte din armata și poliția națională după retragerea forțelor străine. De la 1 ianuarie 2015, a început o altă misiune a NATO „*Resolute Support*”, în Afganistan, cu 13.000 de militari care îi ajută pe afgani să se antreneze și îi sprijină în realizarea de acțiuni contrateroriste limitate⁹⁶. Situația în Afganistan rămâne tensionată, țara fiind cuprinsă de insurgență, oficialitățile afgane temându-se și de o eventuală extindere aici a acțiunilor Statului Islamic al Siriei și Levantului. Așadar, cel mai sumbru scenariu ar fi ca Afganistanul să cadă într-un război civil din care oricare grupare teroristă poate profita. Descoperirea unor însemnate rezerve de petrol și gaze în Mediterana de Est, lângă țărmul Libanului, a adăugat un plus de complexitate regiunii Orientului Mijlociu, fapt ce are consecințe inevitabile asupra balanței de putere dintre țările și entitățile rivale.

---

⁹⁴ Idem.

⁹⁵ Oscar Fernandez-Taranco, Assistant Secretary-General for Political Affairs, *Briefing to the Security Council on the situation in the Middle East*, 20 May 2014, p. 1, disponibil online la: <http://www.unsco.org/Documents/Statements/MSCB/2008/Security%20Council%20Briefing%20-%2020%20May%202014.pdf>, accesat la 22 mai 2014.

⁹⁶ DW, *What can NATO's new Afghanistan mission achieve?*, 6 ianuarie 2015, disponibil online la: <http://www.dw.de/what-can-natos-new-afghanistan-mission-achieve/a-18173869>, accesat la 09.01.2015.

Iranul este unul dintre cei mai mari inamici ai Israelului și SUA constituindu-se în prezent drept una dintre cele mai grave amenințări la adresa stabilității în Orientul Mijlociu. În ultimii ani, Iranul a încercat să se impună pe scena din Asia Centrală din punct de vedere economic și cultural. Reprezintă un stat problematic care pentru atingerea intereselor sale folosește toate mijloacele la dispoziție, inclusiv finanțarea și găzduirea unor organizații teroriste precum Hamas și Hezbollah. Militar și-a dezvoltat mijloace de lovire atât cu arme convenționale dar și cu arma nucleară.

3.2.2. Asia Centrală

Asia Centrală este formată din Kazahstan, Uzbekistan, Tadjikistan, Turkmenistan, Kârgâzstan și Mongolia.

Dinamica strategică creată în regiune de jocul marilor puteri precum China, India, SUA și F. Rusă, cumulată cu implicarea statelor mai mici ale Asiei Centrale bogate în resurse, este caracterizată de schimbare și complexitate. Economia robustă și poziția geografică a Chinei înclină competiția în favoarea sa și îi oferă acesteia oportunități unice în regiune. India este în dezavantaj pentru moment, dar situația se poate schimba în funcție de evoluția relațiilor sale cu Rusia și SUA, prin creșterea cererii de tehnologie indiană și schimbarea de generații în Asia Centrală care să conducă la creșterea aprecierii valorilor democratice indiene. Totuși, F. Rusă rămâne elementul critic al echilibrului competitiv din Asia Centrală ce aduce avantaje semnificative pentru orice viitor partener rus. În ce privește securitatea națională a statelor Asiei Centrale, aceasta conține o varietate de provocări cu care se confruntă aceste state. Cele mai importante sunt în relație directă cu potențialul conflictual care decurge din factori precum: existența unei populații etnice mixte, deficitul de resurse vitale, în special apă potabilă, precum și o renaștere a sentimentelor islamiste exacerbate.

Singurul stat al Asiei Centrale care iese în evidență prin gândirea strategică afișată în plan internațional este Kazahstanul. Kârgâzstanul, Tadjikistanul și Turkmenistanul sunt în general reactive la acțiunea altor actori din regiune. Uzbekistan ar putea fi un potențial jucător activ în plan regional, dar riscă izolarea. O soluție pentru creșterea sa în plan regional ar fi participarea în Consiliul Turcic asumându-și moștenirea comună a țărilor participante în această organizație. Țările din Asia Centrală au nevoie de conlucrare pentru a fi capabile să își promoveze cel puțin inte-

reșele comune în fața concurenței marilor puteri ce au interese energetice proprii în regiune. Provocările interne și evoluția relațiilor cu puterile externe pot duce la noi relații de cooperare, dar ele pot duce, deopotrivă, la rivalitate destabilizatoare și conflictualitate interstatală între statele Asiei Centrale, fapt pentru care există puține șanse ca relațiile între aceste state să se coaguleze în viitorul apropiat.

3.2.3. Asia de Sud-Est

Asia de Sud-Est este un potențial obiect de importanță pentru marile puteri ceea ce creează rivalitate între acestea și face ca sub-regiunea să fie extrem de relevantă pentru geopolitica asiatică.

Statele Asiei de Sud-Est sunt împărțite pe teritoriul maritim (Insula Crăciunului, Filipine, Malaiezia de Est, Timorul de Est, Indonezia, Brunei și Singapore) și pe teritoriul continental, numit și Indochina (Cambodgia, Laos, Myanmar, Thailanda, Malaiezia de Vest și Vietnam), așa cum se prezintă în harta de mai jos.

Figura nr. 1 – Harta Asiei de Sud-Est

Sursa: Latitudes, *Introduction to Southeast Asia*, disponibil online la: <http://latitudes.nu/introduction-to-southeast-asia-11-countries-593-million-people/>, accesat la 16.01.2015.

Asia de Sud-Est a fost larg acceptată ca fiind un construct regional autonom și experimentează o rețea de interdependențe în materie de

securitate ceea ce asigură că preocupările de securitate ale statelor sale componente trebuie analizate sau rezolvate în comun, fapt pentru care s-a și creat ASEAN din 10 membri ai regiunii. De fapt, regiunea reprezintă un conglomerat de securitate care are drept caracteristică esențială componența sa din state cu orientări non-occidentale care au suferit excesiv în urma colonialismului și Războiului Rece.

Indochina este una din zonele definitorii cu potențial conflictual datorită diferendelor interstatale dar și a luptei Thai-vietnameze pentru dominația asupra Laosului și Cambodgiei. De asemenea, rivalitatea și competiția dintre Malaiezia, Singapore și Indonezia determină dinamica subregională, iar crearea ASEAN a dus la un oarecare echilibru. Deși în prezent situația pare că s-a liniștit în zonă, există unii experți care consideră Cu toate acestea, există specialiști care consideră că vechile abordări ale relațiilor de putere încă domină agenda de securitate a majorității puteri regionale, iar războiul rămâne o constantă a realității”⁹⁷.

3.2.4. Asia de Sud

Statele incluse în regiune sunt: India, Pakistan, Bangladesh, Sri Lanka și Bhutan (a se vedea Harta politică a Asiei de Sud reprezentată în anexa nr. 3).

Această regiune fost una dintre cele mai puțin globalizate până în anii '80, dar în prezent o serie de orașe asiatice din sud au devenit actori esențiali ai comerțului mondial exportând importante cantități de mărfuri textile, produse informatice și chiar bunuri culturale. Totuși aici se manifestă antinomii evidente din punct de vedere al dezvoltării, astfel deși regiunea rămâne una dintre cele mai sărace din lume, părți din India se dezvoltă rapid datorită sectorului industrial de tehnologii avansate și a unui segment al populației instruit la înalt nivel.

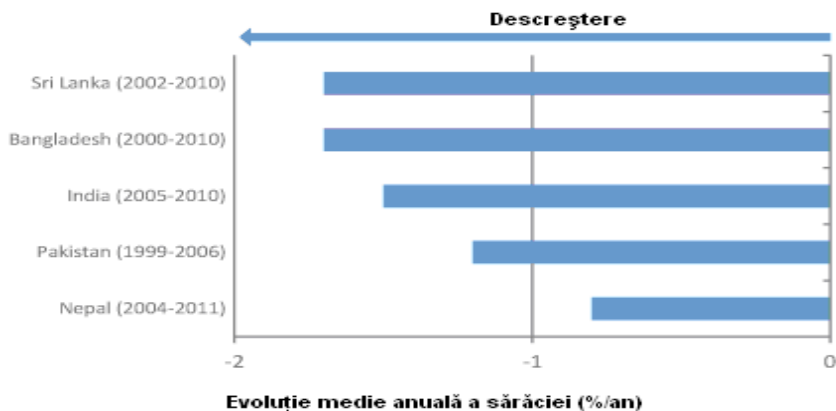
Prin prisma faptului că reprezintă una dintre cele mai eterogene regiuni din punct de vedere cultural, că este pe drumul de a deveni cea mai populată zonă a globului și că are probleme serioase cu accesul la apă și salinizarea solului sau inundații devastatoare, potențialul conflictual al Asiei de Sud a fost întotdeauna ridicat. Această situație este reliefată în numeroasele mișcări violente de secesiune din teritoriu și prin politicile nucleare duse de India și Pakistan, ceea ce amenință vizibil securitatea regională și globală.

---

⁹⁷ Barry Buzan and Ole Wæver, *Regions and Powers: The Structure of International Security*, Cambridge University Press, New York, United States, 2003, p. 93.

În plan național, statele Asiei de Sud sunt afectate de sărăcie, lipsuri și subdezvoltare⁹⁸. Totuși, în situația exprimată în statisticile Băncii Mondiale se observă o ameliorare a condițiilor de viață datorată descreșterii ratei anuale a sărăciei în regiune.

Graficul nr. 7 – Modificări ale ratei anuale a sărăciei în Asia de Sud

Sursa: Country Poverty Trends: Average Annual Change in National Poverty Rates, disponibil online la: <http://povertydata.worldbank.org/poverty/region/SAS>, accesat la 17.01.2015.

Referitor la securitatea Asiei de Sud se observă o creștere a gradului de conștientizare asupra faptului că amenințări neconvenționale actuale și emergente de insecuritate în regiune pe termen nu foarte îndelungat vor avea, în mod inevitabil, un efect contagios asupra zonelor tradiționale de securitate. În același timp, există și scenarii optimiste conform cărora „dacă aceste amenințări neconvenționale încep a fi contracarate eficient, înainte de a evolua în amenințări la adresa securității tradiționale de mâine”⁹⁹. Personal considerăm că Asia de Sud trebuie să depășească moștenirile trecutului pentru a fi capabilă de a crea un mediu favorabil păcii, securității și prosperității economice. În realitate, securitatea Asiei de Sud este afectată de un vector de insecuritate rezultat din

⁹⁸ Maleeha Lodhi, *Security Challenges in South Asia*, 2002, disponibil online la: <http://www.defencejournal.com/2002/march/security.htm>, accesat la 13.12.2014.

⁹⁹ Mahin Karin, *The Future of South Asia Security. Prospects for a Nontraditional Regional Security Architecture*, The National Bureau of Asian Research, Seattle, Washington, USA, Aprilie 2013, p. 3, disponibil online la http://www.nbr.org/downloads/pdfs/PSA/NTS_projectreport_April2013.pdf, accesat la 17.12.2014.

interacțiunea mai multor factori simbiotici care acționează la toate nivelurile: național, regional și global.

La nivel regional, tendința unor state de a domina peste altele reprezintă principalul motiv al insecurității și instabilității în regiune. Principala rivalitate a zonei se desfășoară între India și Pakistan. Odată cu desfășurarea testelor nucleare de către aceste state, accentul din punct de vedere al securității în această regiune a fost aproape exclusiv concentrat pe dimensiunea nucleară a confruntării dintre cele două state. Totuși, asimetria predominantă a zonei constituită de relația dintre obiectivele strategice și forțele militare deținute de cel mai mare stat al Asiei de Sud, India, și dezideratele de suveranitate și independență ale vecinilor săi mai mici, este un factor intrinsec al instabilității regionale exacerbat de dorința Indiei de a le domina pe celelalte.

În ce privește factorii globali, situația securității Asiei de Sud are o incidență evidentă asupra securității regiunilor învecinate inclusiv a mediului internațional. Dar procesul se desfășoară și invers deoarece regiunea importă securitate de la nivel global. De exemplu, o abordare diplomatică și economică dezechilibrată asupra Asiei de Sud din partea SUA, de exemplu, ar putea submina securitatea acestora și s-ar constitui într-un vector de tensiune regională.

3.2.5. Asia de Est

China este cea mai mare putere regională în estul Asiei. Prin pretențiile sale, neclare din punct de vedere al temeiului legal, care acoperă 90% din Mările Chinei de Sud și Est, se nasc tensiuni în regiune cu alte țări care simt că pretențiile lor se intersectează cu cele chineze. Această stare de fapt nu poate fi ignorată, deoarece exprimă un potențial de creștere a riscurilor și tensiunilor și pe mai departe, la nivel internațional. De asemenea, relațiile SUA – China deja internaționalizate și mediatizate constituie un alt factor de tensiune pentru securitatea Asiei de Est. Nu este de neglijat nici relația conflictuală sino-japoneză, care este esențială pentru arhitectura mediului de securitate al Asiei orientale, și nu numai. Această relație inamicală la nivel politic care se desfășoară în prezent pe fondul unei relații economice de succes prezintă potențial de îngrijorare în situația în care fiecare ar găsi alți parteneri comerciali care să înlocuiască schimburile reciproce existente. Cu atât mai mult cu cât arătam într-o analiză că Japonia este mai dependentă de comerțul desfăș-

șurat cu partea chineză, iar țara cu politică externă agresivă în prezent este cea care deține și avantajul economic – China.

3.3. Amenințări la adresa securității globale propagate din crizele și conflictele asiaticе

Există autori care consideră că „relațiile internaționale din Asia se schimbă în mod semnificativ la cel puțin două niveluri principale: de la stat la stat și de la societate la societate”¹⁰⁰ și că „sistemul relațiilor internaționale din Asia de astăzi este similar cu cel al Europei în unele etape din trecutul său istoric”¹⁰¹. Transformarea relațiilor internaționale asiaticе a fost inevitabilă, decurgând din cele două elemente-cheie care au dominat relațiile pe continentul asiatic din 1945 până în prezent. Primul element este *competiția dintre SUA și Rusia* pentru a-și atrage fiecare, de partea lor, statele regiunii în timpul Războiului Rece, iar cel de-al doilea este constituit de *liderii naționaliști din Asia pentru a dezvolta sprijinul intern necesar pentru a-și menține puterea și independența* într-un context internațional conflictual. Dar, în prezent, ceea ce este evident referitor la mediul de securitate regional și global este dinamismul și complexitatea sa, cu atât mai mult cu cât, are loc o *reconfigurare a diagramei relațiilor de putere*: de la un sistem global bipolar, la care SUA și URSS îndeplineau rolul de superputeri, iar puterile regionale aveau o importanță redusă, ele neavând nici capacitatea, nici dorința și nici posibilitatea de a-și crea o zonă de influență și de a duce o politică internațională independentă, ne îndreptăm spre un alt tip de sistem global mai degrabă multipolar. În acest context, al reechilibrării relațiilor de putere la nivel global și regional apar o serie nouă de riscuri și amenințări la adresa securității.

În opinia noastră, riscurile și amenințările resimțite în spațiul asiatic sunt: *importate din plan global și exportate către nivelul global*.

a) Prima categorie de riscuri actuale care sunt importate din planul global și se adresează securității asiaticе este foarte bine identificată într-un raport al riscurilor globale realizat de Forumul

---

¹⁰⁰ Samuel S. Kim, „The evolving Asian system. Three transformations”, în David Shambaugh, Michael Yahuda, *International Relations of Asia*, Rowman & Littlefield Publishers, Inc., USA, 2008, p. 35.

¹⁰¹ A se vedea: David Shambaugh, Michael Yahuda, *International Relations of Asia*, Rowman & Littlefield Publishers, Inc., USA, 2008;

Economic Mondial (*World Economic Forum*) în parteneriat cu alte șase instituții de profil¹⁰². Astfel, la nivelul anului 2014, principalele riscuri globale, identificate și ierarhizate în funcție de nivelul de interes exprimat de comunitatea internațională, probabilitatea lor de a avea loc, impactul potențial înregistrat și nivelul lor de interconectare, sunt reprezentate în tabelul de mai jos.

Număr	Risc global
1	Crizele fiscale în economii cheie
2	Șomajul structural ridicat / sub-ocupare a locurilor de muncă
3	Criza apei potabile
4	Disparitățile severe în materie de venituri
5	Eșecul sau inadaptarea la necesitatea de atenuare a urmărilor schimbărilor climatice
6	Incidența crescută a evenimentelor meteorologice extreme (de exemplu, inundații, furtuni, incendii)
7	Eșecul guvernării globale
8	Crizele alimentare globale
9	Destructurarea unui mecanism financiar sau instituție importantă
10	Instabilitatea politică și socială profundă

Tabelul nr. 6 – Zece cele mai îngrijorătoare riscuri globale în 2014

Sursa: World Economic Forum, *Global Risks 2014*, Ninth Edition, Geneva, 2014, p. 9, http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalRisks_Report_2014.pdf.

Specialiștii revistei *Forbes* susțin că principalele evenimente care au condus la declanșarea crizei economice globale, care a afectat evident și statele asiatice, începând cu 2008 au fost¹⁰³: creșterea inechității sociale și supra-creditarea pentru achiziționarea de locuințe în SUA, creșterea economică bazată pe export și dependența de o serie de țări, inclusiv China, Japonia și Germania, ciocnirea culturală dintre statele dezvoltate și cele nedezvoltate și politica partinică pe considerente politice a băncii centrale americane concentrată pe menținerea locurilor de muncă și reducerea inflației cu orice preț. De altfel, economiștii susțin că de fapt criza nu a trecut niciodată și că doar a parcurs unele

¹⁰² Companiile Marsh & McLennan, Swiss Re, Grupul de Asigurări Zurich, Universitatea Națională din Singapore, Școala Oxford Martin, Universitatea Oxford, Centrul de Management al Riscului și Procese de Decizie Wharton și Universitatea Pennsylvania.

¹⁰³ James Gruber, *Welcome To Phase Three Of The Global Financial Crisis*, 29 ianuarie 2014, disponibil online la: <http://www.forbes.com/sites/jamesgruber/2014/01/29/welcome-to-phase-three-of-the-global-financial-crisis/>, accesat la 20.01.2015.

faze, iar ultimele informații arată clar faptul că SUA, economie-cheie a globului, riscă în prezent o *criză fiscală* și chiar mai mult în 25 de ani datoriile vor depăși PIB-ul național¹⁰⁴, ceea ce nu poate însemna decât propagarea crizei americane în plan global, implicit în spațiul asiatic.

Somajul structural este consecință directă a declinului unor ramuri economice și al tehnologizării unor procese de muncă care inițial erau realizate de muncitori. Astfel, șomerii rezultați în urma acestui fenomen trebuie să se reprofileze spre alte activități unde există locuri de muncă. În prezent, datorită dinamizării domeniului economic, există o tot mai mare incompatibilitate în plan global între pregătirea deținută și tipurile de locuri de muncă disponibile pe piața forței de muncă. De aici, izbucnesc ușor conflicte și crize generale.

Criza apei potabile este considerată a fi rezultat direct al managementului defectuos al acestei resurse vitale. Astfel, Consiliul Mondial al Apei declară că „nu avem o criză a apei pentru că nu avem apă, ci pentru că nu știm să o gestionăm”¹⁰⁵. Aceeași sursă precizează că populația lumii s-a triplat în secolul 20, iar gradul de utilizare a resurselor regenerabile de apă a crescut de șase ori. De asemenea, în următorii cincizeci de ani, populația lumii va crește cu încă 40 la 50%, factor care, împreună cu industrializarea și urbanizarea accentuate, va duce la o creștere a cererii pentru apă fapt ce va avea consecințe grave asupra mediului înconjurător¹⁰⁶. Din această criză, rezultă altele la fel de importante: condiții sanitare precare și îmbolnăvirea populației, cu predicție a celei sărace și foarte sărace, care există și în Asia.

Disparitățile înregistrate în materie de venituri și condiții de viață reprezintă o sursă de posibil conflict la nivel global, dar și în plan regional asiatic.

Eșecul sau inadaptarea la necesitatea de atenuare a urmărilor schimbărilor climatice este o sursă esențială de conflict ce aduce insecuritate globală și regională. Cu atât mai mult cu cât economiile asiatice emergente nu au pus la punct politici și legislație în materie de

---

¹⁰⁴ Robert Schroeder, U.S. risks fiscal crisis from rising debt: CBO, 15 iulie 2014, disponibil online la: <http://www.marketwatch.com/story/us-risks-fiscal-crisis-from-rising-debt-cbo-2014-07-15-101031446>, accesat la 30.09.2014.

¹⁰⁵ World Water Council, *Water Crisis*, disponibil online la: <http://www.worldwatercouncil.org/library/archives/water-crisis/>, accesat la 20.01.2015.

¹⁰⁶ Idem.

protejare a mediului ceea ce le face vulnerabile la acest fenomen în contextul industrializării accentuate.

Evenimentele meteorologice extreme nu țin cont de frontierele naționale. Ele afectează în mod egal mediul înconjurător și oamenii. Studiile arată că înmulțirea acestora în ultima perioadă se datorează tocmai incapacității de atenuare a urmărilor schimbărilor climatice prin politici de protejare a mediului.

Hazardele naturale au lovit cu predilecție Asia. Statisticile arată că între 1980-2008, în acest spațiu au avut loc un număr de 3.341 evenimente, care s-au soldat cu 1.144.006 morți și daune materiale în valoare de 673.457.207.000\$¹⁰⁷.

Un eșec al guvernării globale aduce haos în toate sistemele sociale ale lumii. Pe măsură ce lumea devine tot mai interdependentă, guvernarea global, inclusiv guvernarea economică mondială și guvernarea bunurilor comune globale este un concept din ce în ce mai relevant pentru realizarea dezvoltării durabile. Aprofundarea globalizării economice și dezvoltarea fenomenului migrației, înmulțirea actelor comerciale și a fluxurilor de capital, precum și schimbările climatice au crescut necesitatea unei exploatați comune globale ale resurselor care nu intră în competența unei singure țări și la care toate statele trebuie să aibă acces. Fără o coerență mai mare și o coordonare colectivă la nivel global, întemeiate pe standarde comune internaționale privind drepturile omului emise de comunitatea internațională, eșecul ideii de guvernare globală este iminent.

Crizele alimentare globale reprezintă un alt risc importat dar și autohton al regiunii asiatice. Se cunoaște că dimensiunea securității alimentare în sensul asigurării de hrană suficientă și la prețuri acceptabile tuturor indivizilor a luat proporții pe glob. În prezent, la nivel mondial având ca principale motive creșterea populației și dezastrele ecologice determinate de utilizarea fără discernământ a resurselor neregenerabile precum apa și solul necesare cultivării plantelor și creșterii animalelor utilizate pentru acoperirea necesităților alimentare globale.

Statisticile ONU pentru Alimentație și Agricultură (FAO) arată că în perioada 2010-2012, aproximativ 870 de milioane de oameni - sau unul din opt oameni din lume - nu a consumat suficiente alimente pen-

---

¹⁰⁷ Disaster Statistics, *Asia Region Profile for Natural Disasters from 1980 – 2008*, disponibil online la: http://www.preventionweb.net/english/countries/statistics/index_region.php?rid=4, accesat la 21.01.2015.

tru a-și acoperi cerințele minime energetice. Dintre aceste persoane, 852 de milioane au fost înregistrate în țările în curs de dezvoltare, care constituie 14,9% din totalul populației din aceste țări¹⁰⁸.

Destructurarea unui mecanism financiar sau instituție importantă reprezintă un alt risc care poate afecta continentul asiatic dinspre exterior spre interior. Dat fiind faptul că „efectul de fluture” este prezent în lumea economică tot mai globalizată, așa cum colapsul bursei din New York să afecteze piața din Singapore, Tokio sau Beijing.

Instabilitatea politică și socială profundă este o constantă a zilelor noastre care marchează nu numai state sub-dezvoltate, ci și pe unele emergente. De exemplu, instabilitatea socială și politică generată ca urmare a actelor teroriste în comunitățile gazde ce au primit imigranți de religie musulmană care acum sunt respinși de societăți care le oferiseră condiții propice de viață și educație, locuri de muncă și protecție socială. Cetățenii autohtoni încep să învinovățească statul pentru situația actuală, pentru politicile imigraționiste lejere și slaba monitorizare a accesului unor anumite categorii de indivizi în respectivele state democratice (de exemplu, accesul unor persoane cu antecedente legale sau extremiste) dar își și manifestă deschis sentimentele față de etnicii respectivi creându-se o adevărată scindare socială între cele două categorii de populație.

b) În ce privește amenințările care pot fi exportate în plan global, acestea emană din fragilitatea economiilor emergente pe piața globală. De altfel, un risc actual care se poate transforma ușor într-o amenințare este constituită de *caracterul volatil și instabil al piețelor emergente* comparativ cu piețele democrațiile avansate industriale care au ceva mai multă stabilitate, deși au un ritm de creștere mult mai scăzut. Instabilitatea crescută a piețelor reprezintă o amenințare economico-financiară care poate adânci criza economică nu numai la nivel asiatic, ci și în plan global. În China deja se manifestă unele riscuri care pot degenera cu ușurință în conflicte de tot genul. Unul dintre tipurile de amenințări, cel economico-social este legat de deficitul existent de locuri de muncă, problemele în susținerea sistemului de pensii, ineficiența întreprinderilor de stat. De asemenea, un alt tip de *risc este cel politic, legat*

---

¹⁰⁸ *FAO Statistical Yearbook 2013, World food and agriculture, Part 2. Hunger Dimension, p. 2, Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome 2013, disponibil online la: <http://www.fao.org/docrep/018/i3107e/i3107e02.pdf>, accesat la 21.01.2015.*

de delimitarea granițelor ce deja s-a materializat în conflictele din Marea Chinei de Est și Sud. Alte amenințări sunt legate de *deficitul de resursele vitale*: rezerva de apă potabilă, aer nepoluat, energie, alimente și alte tipuri de mărfuri necesare pentru traiul de zi cu zi al populației în continuă creștere. Așadar, un alt risc care se poate transforma în amenințare o reprezintă faptul că *populațiile asiatice vor continua să crească timp de multe decenii* ceea ce va rezulta în creșterea presiunii asupra resurselor naturale ale regiunii. Bazat pe ratele de creștere istorice și calculele naționale, se estimează că, între 2000 și 2050, populațiile naționale să crească în fiecare țară din Asia de Est, Sud-Est, Sud și Centrală, cu excepția Japoniei și Kazahstan-ului. Populațiile se vor dubla sau vor ajunge aproape dublu în Pakistan, Nepal, Bangladesh, Afganistan, Cambodgia și Laos. Ratele de creștere vor fi, de asemenea, deosebit de ridicate în India, Indonezia, Iran, Malaiezia, Mongolia, Myanmar, Filipine și Vietnam¹⁰⁹. O mare parte din creșterea populației proiectată pentru următoarele decenii va avea loc în țări care sunt cel mai puțin capabile să facă față efortului suplimentar de susținere a acestora. De asemenea, țările în care populația este proiectată să crească mai rapid vor avea unele dintre cele mai scăzute niveluri de venit în lume, ceea ce va determina în continuare creșterea valului de *migrație* dinspre orient spre occident. În ce privește fenomenul migrației ca risc important dintre spațiul asiatic, acesta deja se resimte în economiile vestice în care populațiile autohtone își exprimă nemulțumirea că rămân fără locuri de muncă care sunt ocupate de imigranți. Mai mult, aceștia sunt considerați că abuzează de sistemul social al țării gazdă¹¹⁰. În 2012, Forbes anunța că „Asia a depășit America Latină ca principală sursă de imigrație către SUA”¹¹¹ și că „evoluțiile demografice și imigrația asiatică va avea impact major pe termen lung și pe un areal mai extins al globului”¹¹².

---

¹⁰⁹ World Population Statistics, *Asia population 2013*, 20 mai 2013, disponibil online la: <http://www.worldpopulationstatistics.com/asia-population-2013/>, accesat la data de 22.12.2014.

¹¹⁰ Le C.N. „The Impacts of Immigration” in *Asian-Nation: The Landscape of Asian America*, 2015, disponibil online la: <http://www.asian-nation.org/impacts.shtml>, accesat la 21.01.2015.

¹¹¹ Alex Nowrasteh, *The Rise of Asian Immigration*, 7 septembrie 2014, disponibil online la: <http://www.forbes.com/sites/alexnowrasteh/2012/07/09/the-rise-of-asian-immigration/>, accesat la 21.01.2015.

¹¹² Idem.

Printre amenințările comune la adresa securității naționale percepute de statele asiatice se află și „proliferarea armelor de distrugere în masă și rachetelor balistice care pot fi utilizate ca mijloace de a livra ADM, terorismul internațional și statele-eșuate”¹¹³, problematici care se pot propaga cu ușurință în mediul global.

Proliferarea armelor de distrugere în masă (ADM) reprezintă o problemă importantă a Asiei având în vedere că pe teritoriul său există trei dintre statele mari care nu au semnat Tratatul de Neproliferare a ADM – India, Israel și Pakistan¹¹⁴) și că acestea au diferende, între ele (India – Pakistan, Israel – Palestina, Israel – Iran¹¹⁵ etc.) sau cu alte state semnatare ale NPT, care la un moment dat ar putea duce la inițierea utilizării acestui tip de arme.

Efervescența actuală a acțiunilor teroriste datorate extremismului religios în Siria și Irak a provocat deja consecințe directe și indirecte în plan global. Astfel în zonă există două mișcări jihadiste (Al Qaida și Statul Islamic), născute din aceeași ideologie a extremismului religios islamic, care deși au ales căi diferite de manifestare, au ca scop final crearea unui Califat Islamic. Departe de a fi limitate numai la Irak și Siria, aspirațiile globale ale Califatului Islamic riscă să devină o amenințare serioasă pentru toate regimurile din regiune, dar și pentru comunitatea occidentală. Efectele directe s-au constituit în atacurile de la începutul anului 2015 ce au avut loc în Franța, asupra angajaților revistei *Charlie Hebdo* și sediul unei tipografii, și s-au soldat cu 17 morți, re-

---

¹¹³ *Annual White Paper 2014*, Security Environment Surrounding Japan, p. 3, disponibil online la: http://www.mod.go.jp/e/publ/w_paper/pdf/2014/DOJ2014_Foreword_web_1031.pdf, accesat la 14.11.2014, ora 12.30.

¹¹⁴ *Inventary of International Nonproliferation Organizations and Regimes*, Center for Nonproliferation Studies, 5 iunie 2012, p. 2, disponibil online la: <http://cns.miis.edu/inventory/pdfs/apmnpt.pdf>, accesat la 21.01.2015.

¹¹⁵ Stat nuclear deși a semnat NPT în 1968 și a fost sancționat de Consiliul de Securitate al ONU în mai multe rânduri. În prezent, Iranul participă la un Plan de Acțiune Comună și Cadru de Cooperare cu P5+1 (SUA, China, Rusia, Regatul Unit al Marii Britanii și Franța + Germania) în cadrul căruia s-a angajat să urmeze patru principii în dezvoltarea planurilor sale nucleare: suspendarea activităților de îmbogățire a uraniului până la 20 %, să regleze problema cu privire la suspectarea de o posibilă dimensiune militară a programului nuclear iranian; să elimine îngrijorarea cu privire la capacitatea de producție de plutoniu a reactorului de apă grea IR-40 și să permită accesul AIEA la instalațiile sale nucleare. A se vedea pe larg: NTI, *Iran country profile*, ianuarie 2015, disponibil online la: <http://www.nti.org/country-profiles/iran/nuclear/>, accesat la 21.01.2015.

vendicate de Al Qaida și cu dejucarea unor posibile atentate în Belgia asupra forțelor de poliție, fapt ce a determinat o amplă operație anti-teroristă și ridicarea nivelului de alertă teroristă în majoritatea statelor vizate cu atât mai mult cu cât, surse informale vehiculează că „există 20 de celule „latente” pregătite să atace în principalele țări europene”¹¹⁶.

Statele eșuate din Asia reprezintă un alt factor de risc la adresa securității regionale ale cărei consecințe pot iradia în mediul global de securitate. Indexul statelor eșuate în 2014 realizat de Fondul pentru Pace (*The Fund for Peace*) și care consideră un număr de 10 indicatori¹¹⁷ în clasificarea pe 11 niveluri de alertă arată că Afganistan este unul dintre statele asiatice în această situație, cuantificând 106,5 puncte ceea ce îl încadrează la nivel ridicat de alertă¹¹⁸ (de rang secund). Yemen-ul, Haiti și Pakistan urmează imediat după Afganistan, iar Irakul și Siria ocupă pozițiile 13 și 15 încadrându-se în același nivel de alertă. Alte state asiatice precum Burundi, Myanmar, Coreea de Nord, Bangladesh, Nepal și Timor Leste sunt clasificate la nivel de alertă¹¹⁹.

Mediul de securitate asiatic se prevede a se modifica substanțial în perioada imediat următoare și datorită *escaladării sau soluționării unor conflicte regionale* (Taiwan, Coreea sau Kashmir), dar și *schimbărilor unor regimuri* în țări precum China, Indonezia sau Pakistan, acțiuni care pot provoca schimbări efective la nivel subregional, dar și modificări mai ample cu repercusiuni globale. Așadar, printre **conflictele latente în Asia** cu potențial de emergență globală se numără:

- *Coreea de Sud* este implicată în mai multe diferende care odată acutizate pot emana amenințări la adresa securității globale. Prima se

---

¹¹⁶ *Europa, în alertă după recentele atentate teroriste*, 16 ianuarie 2015, disponibil online la: <http://www.rfi.ro/stiri-social-55007-europa-alerta-recente-atentate-teroriste>, accesat la 21.01.2015.

¹¹⁷ Indicatorii analizați de Fund for Peace pentru realizarea Indexului Statelor Eșuate sunt: *sociali* printre care se numără presiunea demografică, refugiați și IDP, suferința de grup (ce are ca motive discriminarea, neputința guvernelor, violența etnică, religioasă, sectară etc.), migrația forței de muncă și exportul de inteligență (brain drain); *economice* ca de exemplu, dezvoltarea economică inegală, sărăcia și declinul economic; *politici și economice* între care se numără legitimitatea statului, serviciile publice, drepturile omului și respectarea legii, aparatul de securitate, facțiuni ale elitelor și intervenții externe. A se vedea în detaliu: The Fund for Peace, *The Indicators*, disponibil online la: <http://ffp.statesindex.org/indicators>, accesat la 21.01.2015.

¹¹⁸ The Fund for Peace, *The Fragile States Index 2014*, disponibil online la: <http://ffp.statesindex.org/rankings-2014>, accesat la 21.01.2015.

¹¹⁹ Idem.

referă la disputa existentă asupra liniei de demarcație militară în 4 km la nivelul zonei demilitarizate ce separa cele două Corei în 1953. Cea de-a doua se concretizează în incidentele periodice care au loc între cele două Corei în Marea Galbenă la limita de nord a Coreii de Sud unde aceasta pretinde ca are granița maritimă. Ultimul diferend există între Coreea de Sud și Japonia asupra *Liancourt Rocks* ocupate de Coreea de Sud din 1954.

- *Multiplele diferende dintre China și Japonia*. Cel mai tradițional este constituit din trecutul istoric comun și sângeros al acestora. Al doilea îl constituie disputa cu privire la apartenența insulelor Senkaku care, în prezent, sunt incluse teritorial în Japonia. Cea de-a treia problemă care poate duce la izbucnirea unui conflict deschis între cele două state se referă la Taiwan aflată sub influența Chinei. În prezent, China aprobă o cooperare economică cu Japonia, dar nu și una politică pentru a evita o posibilă colaborare de securitate între SUA, Japonia și Taiwan¹²⁰.

- *Turcia se confruntă cu problemele minorității kurde și fundamentalismului islamic în ascensiune*. Campania teroristă a PKK – cea mai activă organizație kurdă – pare să fi fost lansată în anul 1985, atacurile nefiind efectuate numai asupra obiectivelor turcești (ținte predilecte: forțele guvernamentale de securitate din Turcia și obiectivele turcești din Europa Occidentală), ci și împotriva intereselor străine în Turcia. Datorită faptului că Siria sprijină funcționarea PKK și a altor organizații teroriste pe teritoriul său, între Turcia și Siria există diferențe destul de grave. Mai mult, în contextul crizei siriene în desfășurare Turcia este mult mai tensionată deoarece „frontiera sa de est a devenit poarta de acces către Jihadul sirian”¹²¹, fapt pentru care au fost și trimise tancuri pe granița cu Siria în zonele în care luptătorii kurzi se luptă cu membrii Statului Islamic al Siriei, organizației teroriste tot mai activă și cu acțiuni recrudescențe în regiune.

---

¹²⁰ Alexandru Cristian, *Înfruntând giganții – Japonia la începutul secolului XXI*, 17 septembrie 2014, disponibil online la: <http://www.oranoua.ro/alexandru-cristian-infruntand-gigantii-japonia-la-inceputul-secolului-xxi/>, accesat la data de 05.01.2015.

¹²¹ Glen Johnson, *Syria's conflict raises Turkey tension. As Syria's civil war escalates along the Turkish border, many in Turkey are questioning the country's involvement*, Al Jazeera, 15 aprilie 2014, disponibil online la: <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2014/04/syria-conflict-spikes-tensions-turkey-kassab-20144141473318973.html>, accesat la 05.01.2015.

Mai mult, chiar pe site-ul Ministerului de Externe al Turciei se avertizează că „evoluțiile recente din Siria au potențialul de a afecta profund pacea și stabilitatea Orientul Mijlociu”¹²². De asemenea, între Turcia și Grecia există un vechi conflict pe tema Ciprului. O altă problemă cu potențial de activare sub forma de criză sau conflict, o reprezintă susținerea acordată de Ankara comunităților musulmane din Balcani, regimurilor din Azerbaidjan și țărilor musulmane din Asia Centrală, incomodând evident Federația Rusă.

- *Izolarea F. Ruse* ar fi una dintre cele mai grave amenințări din prezent, ca urmare a eșecului integrării ei în sistemul mondial. Henry Kissinger considera această integrare ca fiind o „sarcină cheie a ordinii internaționale pe care să apară”¹²³. Este greu de crezut că izolarea geografică a Rusiei ar fi posibilă. S-ar transforma într-o blocare reciprocă, mai ales în relațiile economice și diplomatice cu Europa, și niciuna dintre părți nu este auto-suficientă pentru a-și permite așa ceva. Politic, ar însemna împingerea F. Ruse către statele mai puțin plăcute Occidentului, ceea ce ar produce o fragmentare explozivă a arhitecturii securității mondiale.

---

¹²² *Relations between Turkey–Syria*, disponibil online la: <http://www.mfa.gov.tr/relations-between-turkey%E2%80%93syria.en.mfa>, accesat la data de 05.01.2015.

¹²³ Henri Kissinger, *Diplomația*, Editura BIC ALL, Ediția a II-a, București, 2002, p. 711.

Concluzii

Asia este un loc în care diverse civilizații și popoare se întâlnesc și interacționează, ceea ce face din spațiul asiatic unul fragil din punct de vedere al securității și păcii. De asemenea, datorită dimensiunilor mari și diversității culturale întâlnite pe teritoriul acestui continent, dar și datorită faptului că aceasta are legături economice în întreaga lume, pacea și dezvoltarea Asiei sunt strâns legate de viitorul omenirii, iar stabilitatea și renașterea Asiei reprezintă un catalizator pentru pacea și dezvoltarea globală. Așadar, geo-economia stă acum alături de geopolitică în materie de război, pace și prosperitate.

Una dintre dimensiunile securității naționale a statelor este reprezentată de economie, de nivelul său de dezvoltare și gradul în care aceasta satisfac nevoile vitale și elaborate ale cetățenilor lor. Aceasta pentru că există o legătură esențială între securitate și dezvoltare. Se determină una pe cealaltă. Nu se poate să existe securitate fără dezvoltare, deoarece percepția indivizilor asupra securității/insecurității proprii este strâns legată de accesul lor la resurse de bază. Și, de asemenea, nu există dezvoltare fără securitate deoarece un mediu nesigur, fragil nu oferă condițiile esențiale pentru construirea unei baze economice solide și implicit obținerea dezvoltării, avansului economic și accesarea pe piețele comune din ce în ce mai integrate. Așadar, se constată încă o dată că interdependențele dintre resurse și dezvoltare, prosperitate și putere au modelat în bună măsură evoluția politică a lumii în trecut și o vor modela și în viitor.

În prezent, competiția asiatică începe să se transfere din domeniul politic și economic, cu consecințele lor militare, către cel civilizațional, domeniu în care faliile pot fi mult mai adânci și de durată. Totuși, în contextul crizei economico-financiare globale, statele asiatice emergente au avut o contribuție pozitivă fiind implicate pe piețele de producție și consum și menținând comerțul mondial în mișcare, prețurile mărfurilor pe linia de plutire și oferind oportunități de investiții atractive, ceea ce a ferit economia mondială de un colaps mai profundat.

Cooperarea economică reprezintă o modalitate concretă de acțiune a statelor în contextul dinamicii mediului internațional, drept pentru care la începutul secolului XXI, numărul organizațiilor internaționale s-a mărit. În paralel, numărul firmelor multinaționale este în creștere. O

dovadă că lumea devine mai puțin regională și mai mult globală. Majoritatea actorilor non-statali sunt puternic conectați cu lumea capitalistă.

În ultimii ani, au avut loc evoluții dinamice ale elementelor politice și economice interne ale mai multor state asiatice, observându-se și o dinamică accelerată a relațiilor bilaterale dintre ele generate de procese de integrare economică și politici regionale de convergență.

Ceea ce este important de evidențiat în ultimele tendințe geopolitice și geoeconomice se observă incisivitatea folosirii instrumentului energetic în relațiile politice. De exemplu, companiile energetice controlate de stat precum cele ale F. Ruse sau Chinei nu se orientează în mod special pe obținerea profitului comercial și pe un raport pozitiv eficiență-cost, ci își conduc politicile energetice bazându-se pe considerente de politică externă și de securitate.

Ascensiunea economică a Chinei și Indiei, resurgența F. Ruse, atât ca exportator de hidrocarburi, cât și pretențiile de recunoaștere a unei zone speciale de interes în spațiul „eurasiatic” și temerile referitoare la viabilitatea pe termen lung a producției și finanțelor americane constituie substanța dezbaterilor actuale. Drept pentru care conceptele „Pax Americana” și „Grand Strategy” ale hegemoniei americane devin uzate moral și nu mai aduc beneficii SUA. Aceasta se datorează unei serii de evenimente care coroborate duc către o lume multipolară. Războaiele epuizante în care SUA a trimis trupe pe tot globul, criza financiară globală și transmutarea bogăției dintre vest spre est reprezintă doar unele dintre ele. Putem spune așadar că secolul supremației globale asiatice a luat startul, chiar dacă fragmentat de probleme de dezvoltare și discrepanțe generate de lipsa de coeziune și sinergie dintre statele emergente, de adversități tradiționale și de diversitatea culturală atât de largă.

În concluzie, dinamica securității asiatice este rezultatul direct al interacțiunii dintre interesele și prioritățile statelor regiunii. Modalitatea de abordare a conflictelor printr-un management eficient este esențială pentru dinamica securității regionale și naționale. În zonă sunt implicați și actori extra-regionali, statali și nonstatali, care interacționează cu actorii asiatici pentru rezolvarea unor probleme de interes reciproc. De altfel, mediul geopolitic strategic al Asiei este redat prin problematicile sale esențial de abordat.

Prima se referă la Asia de Est și dezbateră inițiată în cadrul comunității internaționale pe tema emergenței Chinei către statutul de putere globală și tendința actuală a acesteia de a deveni și model inte-

lectual pentru observarea curentelor geopolitice de schimbare survenite în spațiul asiatic.

Cea de-a doua se circumscrie măsurii în care interacționează forțele geopolitice cu modernizarea militară pentru stimularea realizării de noi capacități de proiecție care pot afecta mediul strategic asiatic - în special pe cel al Asiei de Est. Aici, accentul se pune în principal pe arsenalele Chinei, Japoniei și Indiei, care au dezvoltat, sau sunt în procesul de dezvoltare, a unor capacități aeriene și maritime ale căror operațiuni au potențialul de a se ciocni în Asia de Est și de Sud-Est.

Cea de-a treia perspectivă se referă la viitorul relațiilor chino-americane în Asia, în contextul economic al ascensiunii Chinei și declinului SUA care a stârnit discuții contradictorii încă din 2008 când SUA a suferit o implozie a sistemului financiar și a parcurs o recesiune gravă similară cu cea din 1930, dar și a declarațiilor oficiali chinezi care consideră puterile vestice ca fiind intruzive în spațiul asiatic.

A patra problematică este concentrată în legătură cu F. Rusă care prin orientările acțiunilor sale agresive și ilegite din ultima perioadă către securizarea limitei eurasiatice la limita sa geografică cu statele europene și foștii sateliți prin intervențiile militare din Georgia și Ucraina reprezintă un alt punct fierbinte al agendei actuale de securitate, prin efectul pe care îl difuzează generând instabilitate, incertitudine și insecuritate la nivel european și global.

Și nu în ultimul rând, printre amenințările emergente dinspre spațiul asiatic către mediul global de securitate este fenomenul terorist care emană din manifestările extremiste, islamiste și radicaliste ale unor grupări emergente de pe continentul asiatic, precum Al-Qaida, sau ISIL care au inițiat în ultima perioadă acte de o recrudescență deosebită nu numai asupra occidentalilor, dar și asupra populațiilor autohtone de religii sau etnii diferite. Așadar, amenințările ce se abat asupra mediului de securitate asiatic sunt complexe și dinamice iar potențialul conflictual al regiunii este în creștere accentuată.

Bibliografie

I. Documente oficiale naționale și internaționale:

1. ONU, *Carta Națiunilor Unite*, publicată în Monitorul Oficial din 26 iunie 1945.
2. Asia-Pacific Economic Cooperation, *APEC Economic Policy Report 2014. Good Regulatory Practices*, APEC Economic Committee, Singapore, Japan, October 2014.
3. APEC Business Advisory Council, *Report to APEC Economic Leaders. Building Asia-Pacific Community Mapping Long Term Prosperity*, Beijing, China, 2014.
4. International Labor Organization and Asia Development Bank, *ASEAN community 2015, Managing integration for better jobs and shared prosperity*, Bangkok, Thailanda, 2014.
5. SAARC *Regional Convention on Suppression of Terrorism*, 1987.
6. SAARC *Additional Protocol on Terrorism*, 2004.

II. Literatură de specialitate:

1. ****Dicționar Enciclopedic Ilustrat*, Editura Cartier, Chișinău, 1999
2. ****Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, Editura Univers enciclopedic, ediția a II-a. București, 1998.
3. ****Global Trends 2030*, National Intelligence Council, decembrie 2012.
4. ALBERTS D.S., CZERWINSKI, T., *Coping with the Bounds: Speculations on Nonlinearity in Military Affairs*, Department of Defense Command and Control Research Publication, Washington D.C., 1998.
5. ALEXANDRESCU, Grigore, *Amenințări la adresa securității*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004.
6. ATANASIU, Mirela, ““Security” concept between internal and international laws”, în *Strategic Impact*, no. 3 / 2008, “Carol I” National Defence University, Bucharest, 2008.
7. ATANASIU, Mirela, „Rolul Ucrainei în politica expansionistă a Federației Ruse”, în revista *Gândirea Militară Românească* nr. 4/2014, Statul Major General al Armatei României, 2014.
8. ATANASIU, Mirela, *Implicațiile participării României la dezvoltarea „Smart Defence” și „Pooling and Sharing” asupra revizuirii Strategiei de Transformare a Armatei României*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2014.

9. AVEN, Terje; RENN, Ortwin, *Risk Management and Governance: Concepts, Guidelines and Applications*, Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, 2010.
10. BRZEZINSKI, Zbigniew, *Marea tablă de șah. Supremația americană și imperativele sale geostrategice*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000.
11. BUZAN Barry; WAEVER, Ole, *Regions and Powers: The Structure of International Security*, Cambridge University Press, New York, United States, 2003.
12. Center for Strategic and International Studies, *U.S.-India Security and Defense Cooperation. Part of the: Past India Chair Projects*, 3 ianuarie 2015.
13. COHEN, David, „In a Fortnight. ‘A Clash of Security Concepts’: China’s Effort to Redefine Security”, în *China Brief. A journal of analysis and information*, Volume XIV, Issue 11, June 4, 2014.
14. Crossroads Asia Working Group Conflict, „Conflict Research on Crossroads Asia – A Conceptual Approach”, în *Crossroads Asia Concept Paper Series*, No. 1, Bonn, aprilie 2012.
15. DIMAS, S.; AFES-PRESS, Hans Günter, DEAN, J., van GINKEL, H.; SPRING, Úrsula Oswald; SPRING, Ú. Oswald, SHIVA, V.; TÖPFER, K.; MESJASZ, Czeslaw; SERRA, N., GRIN, John; DUNAY, Pál; BEHERA, Navnita Chadha; CHOUROU, Béchir; KAMERI-MBOTE, Patricia; LIOTTA, P. H., *Globalization and Environmental Challenges: Reconceptualization Security in the 21st century*, vol. 3, “Hexagon Series on Human and Environmental Security and Peace, Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2008.
16. DOBRESCU, Paul, *Viclenia Globalizării*, Editura Institutul European, Iași, 2010.
17. DUCHÂTEL, Mathieu; BRÄUNER, Oliver; HANG, Zhou, *Protecting China’s Overseas Interests. The Slow Shift away from Non-interference*, SIPRI Policy Paper nr. 41, Solna, Sweden, Iunie 2014.
18. FEARON, James D., *Why do Some Civil Wars Last So Much Longer Than Others?* în *Journal of Peace Research*, nr. 41, Sage Publication, Peace Research Institute Oslo, Norway, 2004.
19. Food and Agriculture Organization of the United Nations, *FAO Statistical Yearbook 2013*, World food and agriculture, Part 2. Hunger Dimension, Rome, 2013.
20. HUNTINGTON, Samuel P., *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Editura Antet, Oradea, 1997.
21. KANG, David C., *China Rising: Peace, Power and Order in East Asia*, Columbia University Press, New York, USA, 2007.

22. KARIN, Mahin, *The Future of South Asia Security. Prospects for a Nontraditional Regional Security Architecture*, The National Bureau of Asian Research, Seattle, Washington, USA, Aprilie 2013.
23. KAVALSKI, Emilian, *India and Central Asia. The MythMaking and International Relations of a Rising Power*, I.B.Tauris Publishers, London, New York, 2010.
24. KISSINGER, Henri, *Diplomația*, Editura BIC ALL, Ediția a II-a, București, 2002.
25. LE, C.N. „The Impacts of Immigration” in *Asian-Nation: The Landscape of Asian America*, 2015.
26. MOHANTY, S. K., *India-China Bilateral Trade Relationship*, A Project Research Study funded by Reserve Bank of India, 21 iulie 2014.
27. MORGENTHAU, Hans, *Politica între națiuni. Lupta pentru putere și lupta pentru pace*, Polirom, Iași, 2007.
28. ODEKON, M., *Encyclopedia of World Poverty*, Sage Publication 2006.
29. PARKS, Thomas; COLLETTA, Nat; OPPENHEIM, Ben, *The Contested Corners of Asia. Subnational Conflict and International Development Assistance*, The Asia Foundation, San Francisco, USA, 2013.
30. SHAMBAUGH, David; YAHUDA, Michael, *International Relations of Asia*, Rowman & Littlefield Publishers, Inc., USA, 2008.
31. SIKRI, Rajiv, *Challenge and strategy. Rethinking India's Foreign Policy*, SAGE Publication India Pvt. Ltd., India, 2009.
32. The World Bank, *China 2030. Building a Modern, Harmonious, and Creative Society*, Development Research Center of the State Council, The People's Republic of China, 2013.
33. Valdai Discussion Club, *Russian Elite – 2020. Valdai Discussion Club Grantees Analytical Report*, Moscova, iulie 2013.
34. *Webster's Third New International Dictionary of the English Language Unabridged*, vol. III, Editura Merriane-Webster, 1993.

III. Materiale accesate online

1. CRISTIAN, Alexandru, *Înfruntând giganții – Japonia la începutul secolului XXI*, 17 septembrie 2014, www.oranoua.ro/alexandru-cristian-infruntand-gigantii-japonia-la-inceputul-secolului-xxi/.
2. Heidelberg Institute, Conflict Barometer 2013, http://hiik.de/de/downloads/data/downloads_2013/ConflictBarometer2013.pdf
3. <http://aric.adb.org>

4. <http://asiafoundation.org>
5. <http://cns.miis.edu/inventory/pdfs/apmnpt.pdf>
6. <http://ffp.statesindex.org>
7. <http://geopolitics.ro>
8. <http://graduateinstitute.ch>
9. <http://nationalinterest.org/article/asian-security-standoff-6804>.
10. <http://prasad.aem.cornell.edu>
11. <http://tematio.blogspot.com>
12. <http://thediplomat.com>
13. <http://transit.pmo.ir>
14. www.unsco.org
15. *Japan Annual White Paper 2014*, <http://www.mod.go.jp>
16. Site-ul Al-Jazeera, www.aljazeera.com
17. Site-ul ASEAN, www.asean.org/
18. Site-ul Economic Cooperation Organization, www.ecosecretariat.org
19. Site-ul National Geographic, <http://nationalgeographic.com>
20. Site-ul revistei Forbes, www.forbes.com
21. Site-ul RIA Novosti, <http://en.ria.ru>
22. Site-ul SAARC, www.saarc-sec.org
23. Site-ul Ziarului Cotidianul, www.cotidianul.ro
24. The World Factbook, www.cia.gov
25. World Population Statistics, www.worldpopulationstatistics.com
26. www.chinabusinessreview.com
27. www.cnbc.com
28. www.defencejournal.com
29. www.financialexpress.com
30. www.globalsecurity.org
31. www.huffingtonpost.com
32. www.iiss.org/en
33. www.insightonconflict.org
34. www.kantei.go.jp
35. www.marketwatch.com
36. www.mfa.gov.tr/
37. www.odkb.gov.ru
38. www.odkb-csto.org
39. www.preventionweb.net
40. www.rfi.ro
41. www.rumaniamilitary.ro
42. www.sectsco.org
43. www.turk-pa.org
44. www.ukemonde.com,
45. www.worldwatercouncil.org

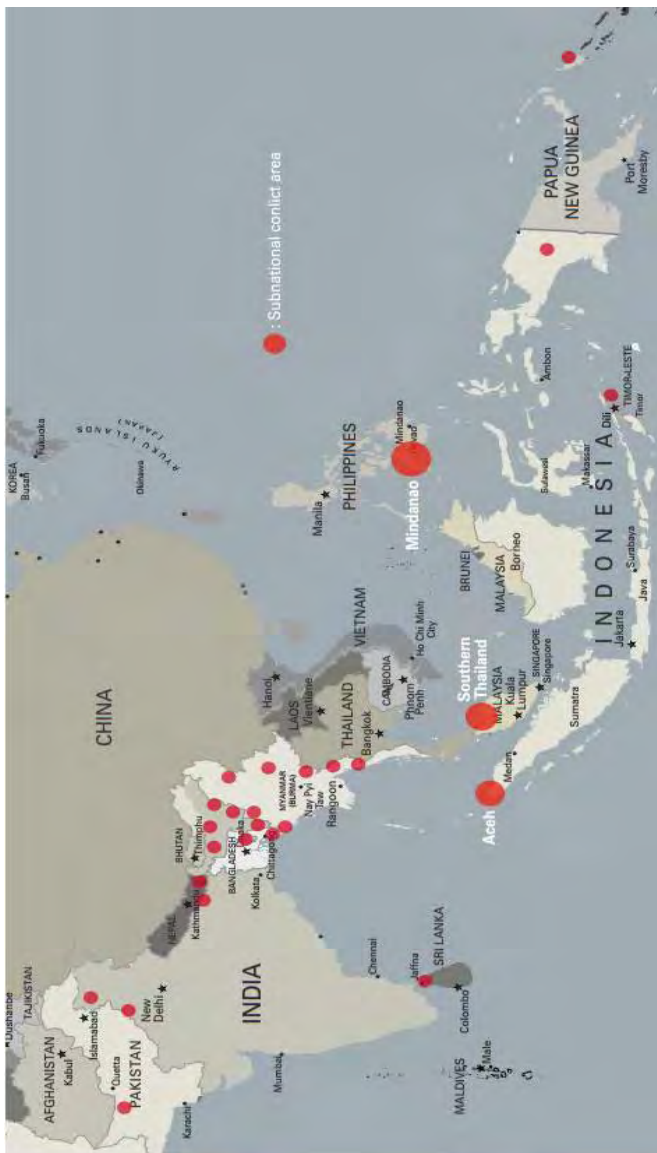
ANEXE

Anexa nr. 1 – Harta Asiei

Sursa: David Shambaugh, Michael Yahuda, *International Relations of Asia*, Rowman & Littlefield Publishers, Inc., USA, 2008, p. ix.

Anexa nr. 2 - Conflicte subnaționale în Asia de Sud și Sud-Est

Sursa: Thomas Parks, Nat Colleta, Ben Oppenheim, *The contested corners of Asia. Subnational Conflict and International Development Assistance*, the Asian Foundation, 2013, p. 16, <http://asiafoundation.org/resources/pdfs/ContestedCornersOfAsia.pdf>

Anexa nr. 3 - Harta Asiei de Sud

Sursa: http://mapsof.net/uploads/static-maps/map_of_south_asia.png

Redactor: Daniela Răpan
Coperta: Elena Pleșanu

Lucrarea conține 80 de pagini.

Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate
Șoseaua Panduri, nr. 68-72, sector 5, București
Tel.: +41.021.319.56.49
Fax: +41.021.319.57.80
E-mail: cssas@unap.ro, Website: <http://cssas.unap.ro>